

Jim Jones, Peoples Temple og Jonestown

Af Torben Hammersholt

Indhold

918 døde	1
Jim Jones' opvækst og ungdom	3
Peoples Temple	7
Starten i Indianapolis	7
Fremgangen i Californien	8
Organisation, normer og værdier	8
Os-dem-tænkning	10
Jim Jones' karaktertræk	10
Jim Jones flygter til Guyana	12
Jonestown	12
De Bekymrede Pårørende	14
De sidste dage i Jonestown	16
Politik og religion i Peoples Temple	20
Jim Jones' politiske overbevisning	20
Jim Jones' brug af kristendommen	21
Jim Jones' spirituelle overbevisninger	23
Hvad troede medlemmerne af Peoples Temple på?	24
Personlige historier	26
Odell Rhodes (1942-2014)	26
Deborah Layton (f. 1953)	32
Tekster	38
Uddrag fra prædiken af Jim Jones fra Indianapolis i 1959	38
Uddrag fra prædiken af Jim Jones fra 1972	41
Deborah Laytons bog <i>Seductive Poison</i> (uddrag)	43
Religionsfaglige begreber og teorier	49
Sekt	49
Deprivationsteori	49
Karismatisk ledelse	50
Durkheims sociologiske ritualteori	50
Luhmanns systemteori	51
Socialisationsteori	51
Hjernevask?	52

918 døde

Det amerikanske kongresmedlem Leo Ryan er d. 17. november 1978 på besøg i Jonestown i det sydamerikanske land Guyana. Her bor omkring 900 amerikanere, som er medlemmer af kirken Peoples Temple. Jonestown er opkaldt efter deres leder, Jim Jones, som i slutningen af 1973 lejede området af den guyanske regering. På det tidspunkt var det tætbevokset jungle, men i mere end fire år har medlemmer af Peoples Temple ryddet skov, etableret marker og bygget huse med henblik på at lave et selvforsynende landbrugssamfund.

Jonestown ligger isoleret midt i junglen. Leo Ryan og hans følge er fløjet fra Guyanas hovedstad, Georgetown, til den lille by Port Kaituma, hvor landingsbanen ikke er andet end en græsmark. Herfra er de kørt de sidste 11 kilometer til Jonestown ad en mudret vej med jungle på begge sider. Det er den eneste vej ind og ud af den lille landsby.

Leo Ryan er i USA blevet fortalt, at medlemmerne af Peoples Temple ikke er frie til at rejse væk, og at de lever under stærkt kritisable forhold. Han har derfor den amerikanske regerings opbakning til at undersøge sagen, og han rejser til Guyana sammen med nogle journalister samt tidligere medlemmer af Peoples Temple, som gerne vil i kontakt med deres familie og forsøge at få dem med hjem til USA.

Under besøget i Jonestown virker beboerne meget glade og tilfredse, og mange af dem fortæller Ryan og journalisterne, at de aldrig har været lykkeligere i deres liv. Det gør indtryk på det amerikanske kongresmedlem, som om aftenen holder en tale i den store pavillon, hvor alle er samlet. Her anerkender han, at beboerne synes at være meget lykkelige, hvilket får forsamlingen til at bryde ud i jubel.

Men samme aften er der en person, som giver en af journalisterne en seddel, hvor der står: "hjælp os med at komme ud af Jonestown". Sedlen er underskrevet af to personer. Det rygtes, at nogle vil væk, og den næste dag, d. 18. november, er der flere, som gerne vil rejse hjem til USA sammen med Ryan.

Jim Jones bliver af en journalist, og for rullende kamera, konfronteret med sedlen fra aftenen før. Han afviser, at folk ikke frivilligt kan forlade stedet, men på Tv-billederne kan man se, at han tydeligvis er utilfreds med situationen.

Der opstår splid blandt nogle familier. En far er klar til at forlade Jonestown sammen med sin sine børn. Men da de går mod lastbilen, der skal køre dem til flyet på den lille landingsbane i Port Kaituma, kommer moren løbende. På Tv-billederne kan man se hendes frustration og høre hende skrike: "Bring de børn tilbage! Du må ikke tage mine børn!" Kongresmedlemmet Leo Ryan tilbyder at blive tilbage sammen med familien i et forsøg på at mægle mellem dem.

Der er nu i alt 14 personer fra Peoples Temple, som gerne vil forlade Jonestown. De står på ladet af den åbne lastbil sammen med journalisterne og Leo Ryans assistent, Jackie Spier. De begynder at køre, men de når kun få meter, inden de sidder fast i noget mudder.

Omtrent samtidig er der en mand fra Peoples Temple med en kniv i hånden, som løber hen til Leo Ryan i den store pavillon og tager fat i ham bagfra. Han råber, at nu skal kongresmedlemmet dø, men det lykkedes for Jones' advokater og en ansat ved den amerikanske ambassade i Guyana at overmande ham og fjerne kniven. Ryan er rystet, men uskadt, og beslutter sig for at køre med de andre til

landingsbanen. Endnu en af beboerne fra Jonestown siger, at han gerne vil med hjem til USA. Han hedder Larry Layton. Det vækker opsigt og bekymring blandt de andre medlemmer på lastbilen, for de ved, at han er en af Jim Jones' meget loyale tilhængere. Men de kører alle til landingsbanen i Port Kaituma, hvor to fly skal transportere dem til Guyanas hovedstad, Georgetown.

Da de er ved at læsse bagage på flyene og finde deres siddepladser, dukker der en traktor med anhængervogn op. Det er en gruppe bevæbnede vagter fra Jonestown. De hopper ned fra anhængerens og begynder at skyde på personerne på landingsbanen. Larry Layton, der allerede sidder i et af flyene, trækker også en pistol og begynder at skyde på de andre passagerer.

Da attentatet er slut, er fem personer døde, andre er enten hårdt eller lettere sårede, og nogle er flygtet ind i junglen. Leo Ryan er blandt de dræbte. Det samme er tre journalister og en af de 14 medlemmer, fra Peoples Temple, som tidligere på dagen besluttede sig for at rejse hjem til USA. Attentatmændene kører smilende tilbage til Jonestown, mens Larry Layton bliver overmandet af de andre passagerer i det ene fly.

Omkring samtidig med skyderiet på landingsbanen er der over højtaleranlægget i Jonestown blevet kaldt til fællessamling for alle indbyggerne. De mødes i den store pavillon, hvor Jim Jones taler til dem. Nogle timer senere er 907 personer døde af cyanidforgiftning. To er døde af skud i hovedet. En af dem er Jim Jones.

Samme aften er der et kvindeligt medlem af Peoples Temple i hovedstaden Georgetown, som begår selvmord. Forinden har hun skåret halsen over på sine tre børn. Sammen med de fem døde på landingsbanen i Port Kaituma og de 909 døde i Jonestown bringer det dødstallet op på 918 personer. Det er en tragedie, som vil gå over i historien. Men hvordan kunne det ske?

Jim Jones' opvækst og ungdom

James Warren Jones, også kaldet Jim Jones, blev født på landet i 1931 i staten Indiana i USA, og fra han var 3 år gammel, voksede han op i landsbyen Lynn, der havde omkring 1000 indbyggere. Som voksen tænkte han tilbage på sin barndom som en tid, hvor han higede efter opmærksomhed, kærlighed og anerkendelse.

Jims far, James Thurman Jones, døde med en krigsskade. Han deltog som amerikansk soldat i 1. verdenskrig, hvor han under et tysk angreb i Frankrig indåandede giftgas, og hans helbred blev værre og værre. Han døde løbende med både fysiske og mentale sammenbrud og brugte meget tid i byens poolhal, hvor han spillede kort. Han fik aldrig et tæt forhold til sin søn.

Jims mor, Lynetta Putnam Jones, havde aldrig ønsket at blive mor, og det faldt hende ikke naturligt at vise omsorg for og kærlighed til Jim. Hun kom først hjem fra arbejde hen på aftenen og lavede en regel om, at Jim ikke måtte være alene i huset, så han vandrede ofte alene rundt i byens gader.

Lynetta skilte sig på mange måder ud sammenlignet med de andre mødre i Lynn. Hun havde to forliste ægteskaber bag sig, og hun gik ikke op i at passe hus og lave mad, og hun gik heller ikke op i at passe ind i bysamfundet. Hun bandede meget, gik i bukser i stedet for kjole og røg offentligt. Det morede hende at se folks forargelse.

Familien Jones skilte sig også ud fra de andre familier i Lynn ved ikke at gå i kirke om søndagen. Faren havde ingen interesse i religion, og Lynetta troede hverken på den kristne Gud eller forestillingen om himmel og helvede. Hun var dog meget spirituel og troede på ånder og reinkarnation.

Hvad Jim Jones ikke fik fra sine forældre fandt han hos genboen Myrtle Kennedy, som han ofte besøgte. Hun fik medlidenhed med den forsømte dreng, og Jim kom til at opfatte Myrtle som sin "anden mor". Myrtle var medlem af Nazarenerne Kirke, en fundamentalistisk kristen retning, og hun introducerede Jim for kristendommen. Han var meget interesseret og lærte hurtigt flere passager fra bibelen udenad.

I USA er der ingen statsstøttet kirke, som flertallet af kristne amerikanere er medlemmer af. I stedet findes der en lang række forskellige kristne kirkesamfund, selv i små byer som Lynn. I de følgende år besøgte Jim disse kirkesamfund på skift og deltog ivrigt i deres gudstjenester. Normalt engagerede man sig kun i én kirke, så det var ved at gå op for folk i Lynn, at Jim ikke var nogen helt almindelig dreng. Han var tiltrukket af fællesskabet i kirkerne og præsternes evne til at gribe menigheden, og han begyndte fra en tidlig alder at drømme om at blive præst. En barndomsven husker, at Jim nogle gange stod ude i skoven og øvede sig i at holde prædikener, og andre husker, hvordan han arrangerede detaljerede begravelsesritualer for døde dyr.

I 1948 blev Jims forældre skilt. Forholdet mellem Lynetta og hendes mand havde i lang tid været dårligt, og hun havde igennem flere år haft en affære med en mekaniker i Lynn. Jim var ikke glad for faren og flyttede derfor med moren til Richmond, hvor han afsluttede gymnasiet i begyndelsen af 1949. Faren døde i 1951, og hverken Jim eller Lynetta var tilsyneladende med til begravelsen.

I Richmond arbejdede Jim Jones på Reid Memorial Hospital som portør om natten, hvor han bl.a. assisterede sygeplejerskerne, rengjorde operationsstuer, flyttede patienter og vaskede lig. Det var hårdt arbejde, men han var dygtig og vellidt blandt patienterne.

Det var på Reid Memorial Hospital, at han i 1948 mødte Marceline Baldwin, der var ved at færdiggøre sit studie som sygeplejerske. De forelskede sig i hinanden og blev året efter gift. Jim var kun lige fyldt 18 år, og Marceline var små fire år ældre.

Marceline var smuk, venlig og behagelig at være sammen med, og hun kom fra et velstillet republikansk hjem. Hun var kristent opdraget og troede fuldt og fast på Gud. Hendes tro var ikke bare noget, som hun praktiserede, når hun gik til gudstjeneste om søndagen. For hende var buddet om næstekærlighed ensbetydende med at hjælpe dem, som havde brug for det. Det var også grunden til, at hun havde valgt at blive sygeplejerske.

For Marceline var Jones en flot, mild og god mand med hjertet på rette sted, og overordnet set ville de begge to det samme, nemlig bruge deres liv på at skabe en bedre verden for de dårligst stillede i samfundet.

I samtalerne med Marceline havde Jim gjort, hvad han kunne, for at stille sig selv i et godt lys. Han fortalte hende bl.a., at han havde været basketballstjerne på gymnasiet i Lynn, men at han droppede holdet, da træneren kom med racistiske udtalelser. Det var meget langt fra sandheden. Jim var ikke god til sport, og i Lynn blev han typisk valgt blandt de sidste, når der skulle laves hold. Men historien er et godt eksempel på, at han ikke så noget problem i at lyve for at opnå, hvad han gerne ville. Der er dog ingen tvivl om, at Jim mente det oprigtigt, når han talte om, at der burde være lige rettigheder for sorte og hvide.

I 1977, et år før sin død, udtalte Jim Jones, at han aldrig havde troet på Gud. Det er svært at vide, om det er sandt, men hvis han på et tidspunkt havde haft en barnetro på en almægtig Gud i himlen, så var den forsvundet i 1949, hvor han som nygift 18-årig student skulle beslutte sig for, hvad han ville bruge resten af sit liv på.

Det kom som en stor overraskelse for Marceline. Hun troede, at Jim delte de fleste af hendes kristne overbevisninger, herunder forestillingen om en god Gud, der havde skabt hele verden. Men han fortalte hende i klare vendinger, at han ikke troede på en Gud oppe i skyerne eller forestillingerne om himmel og helvede. For Jim var lidelse og uretfærdighed i verden et klart tegn på, at der ikke findes en kristen skabergud.

Jims manglende tro på Gud skabte konflikt i ægteskabet, og Marceline overvejede skilsmisse, men hendes mor var med til at overbevise hende om at blive. Det var på det tidspunkt ikke velanset at blive skilt, og Marceline endte med at give Jim en chance.

Jim havde i sin opvækst talt om at blive præst, men den plan var nu sat på pause. Han overvejede i stedet et job inden for hospitalsledelse. Han talte også om at blive advokat. I begge job kunne man gøre en forskel for de svage i samfundet.

I 1951 flyttede Jim og Marceline til Indianapolis, hvor Jim tog nogle fag på University of Indiana, der skulle give ham adgang til jurastudiet. Men han blev efterhånden mindre og mindre engageret i

studierne. Der var noget andet, som han brændte mere for, nemlig kommunisme, hvor han kunne tilslutte sig følgende overordnede tanker:

- Kapitalisme fører til en uholdbar social ulighed. Ingen personer har ret til at oparbejde en stor formue, da det sker på bekostning af andre.
- Et samfund bør have fokus på lighed, fællesskab og samarbejde.
- Alle bidrager til fællesskabet med de evner og ressourcer, som de har, og til gengæld sørger fællesskabet for, at alle får opfyldt deres basale behov, fx for bolig, mad, tøj, arbejde, adgang til skole, tandlæge og læge.

I 1950'erne var der mange amerikanere, som opfattede kommunisme som en trussel mod det liberale og kapitalistiske USA. I 1949 testede den kommunistiske Sovjetunionen en atombombe, og det var med til at forstærke den politiske og militære spænding med USA, som kaldes for Den Kolde Krig.

I USA var der samtidig en udbredt frygt for, at det var lykkedes Sovjetunionen at placere spioner i det offentlige system. Ægteparret Julius og Ethel Rosenberg var kommunister, og de blev i 1951 dømt til døden for at have videregivet atomare hemmeligheder til Sovjetunionen. Mange amerikanere opfattede kommunister i USA som landsforrædere, og det amerikanske forbundspoliti, FBI, holdt øje med kommunistiske aktiviteter i landet.

Det var altså ikke nemt åbenlyst at bekende sig til kommunisme og bruge denne ideologi som en platform til at forandre det amerikanske samfund. Men Jim Jones fandt snart en vej.

Marceline havde ikke opgivet håbet om at få Jim omvendt til hendes version af kristendommen, og hun insisterede på, at han skulle gå med til gudstjenester i Metodist-kirken om søndagen. Jim forblev kritisk, men så opdagede han, at metodisterne havde en "social trosbekendelse", hvor det kristne budskab blev brugt som grundlag for at skabe et bedre samfund. Når alle mennesker er skabt af Gud, så betyder det, at alle skal have lige rettigheder, herunder både sorte og hvide. Og når Jesus taler om at elske sin næste som sig selv, så betyder det helt konkret, at man skal arbejde aktivt for at hjælpe de fattige og bekæmpe social uretfærdighed.

Jim Jones blev ikke omvendt til Marcelines kristendom, men han fandt i den sociale trosbekendelse et overlap mellem kristendommen og sin politiske overbevisning. Han indså, at han som præst kunne arbejde for et mere retfærdigt samfund uden direkte at kalde det for kommunisme.

Jones blev herefter ansat som hjælpepræst i metodist-kirken i 1952, men han havde ikke megen indflydelse, så sideløbende deltog han i vækkelsesmøder rundt omkring i Indiana. Dem kendte han fra sin barndom i Lynn.

Formålet med et vækkelsesmøde er at "vække" deltageren til et liv i overensstemmelse med det kristne evangelium, og det er ofte forbundet med en stærk følelsesmæssig oplevelse, hvor man oplever Guds nærvær. Som barn havde Jim Jones set, hvordan nogle prædikanter på vækkelsesmøder ved hjælp af Helligånden tilsyneladende kunne uddrive dæmoner, helbrede folk for sygdomme og læse folks tanker. Han begyndte nu at studere de mest populære vækkelsesprædikanter i Indiana, som havde mange tilhængere, og som indsamlede en del penge.

Mange år senere, i 1977, beskrev Jones, hvad han tænkte: "Hvis de skiderikker kan gøre det, så kan jeg også. Og jeg forsøgte mig for første gang med en helbredelse. Det gik ikke så godt. Men jeg blev ved med at studere de healere ... Jeg tænkte, at der måtte være en måde, hvorpå man kunne bruge det til noget godt, altså få et tag i forsamlingen, tjene nogle penge og gøre noget godt med dem."

Ikke længe efter kom gennembruddet. Til at starte med gik han rundt blandt folk, hvor han overhørte, hvad de talte om, uden de opdagede det. Jones havde en meget god hukommelse, og senere brugte han den overhørte information i sine prædikener til på "overnaturlig" vis at læse folks tanker og fortælle dem personlige ting, som han "umuligt" kunne vide. Ved et vækkelsesmøde kom der også gang i helbedelserne. I 1977 beskriver Jim det på følgende måde: "Jeg lukkede mine øjne og der fór alle mulige ting gennem mit hoved ... jeg kaldte på forskellige folk i forsamlingen, og de blev helbredt for alt muligt ... Jeg kan ikke forklare, hvordan folk blev helbredt for alt muligt. Eller tilsyneladende blev helbredt. Hvor lang tid helbedelserne varede, ved jeg ikke."

Jones blev herefter en berømt prædikant på vækkelsesmøderne i Indiana, og også hans hustru Marceline var overbevist om, at Jim havde fået skænket nogle særlige evner fra Gud. Nu talte hun ikke længere om skilsmisse. I 1954 stiftede Jim Jones sin egen kirke, som i 1955 fik sit endelige navn: Peoples Temple.

Peoples Temple

Starten i Indianapolis

Jones lagde stor vægt på, at både sorte og hvide var velkomne i Peoples Temple, og mange af hans første medlemmer var sorte fra de fattige kvarterer i Indianapolis. Jones talte på dette tidspunkt om de klassiske forestillinger i kristendommen, som medlemmerne af hans menighed forventede at høre om, fx Gud og Jesus som frelser. Men hans primære budskab var hele tiden, hvordan man som kristen havde pligt til næstekærligt at hjælpe de dårligst stillede.

Jones praktiserede selv sit budskab gennem Peoples Temple. Han startede en restaurant, som serverede gratis mad til de hjemløse, han udleverede tøj til de fattige, og sammen med Marceline oprettede han en række plejehjem til de ældre, der havde brug for en bolig.

Jones var også en af de første, som tog del i borgerrettighedsbevægelsen i USA, der kæmpede for at ophæve forskelsbehandlingen mellem sorte og hvide. Der var restauranter i Indianapolis, som nægtede at servere for sorte, men han fik flere af dem til at droppe den praksis. Jim og Marceline var også det første hvide par i staten Indiana, som adopterede et afro-amerikansk barn.

Jim Jones var en overbevisende og karismatisk taler, og hans sociale arbejde tiltrak medlemmer til Peoples Temple, men det var især helbredelserne, der gjorde ham populær. Han begyndte derfor at inddrage nogle få loyale medlemmer i falske helbredelser. Fra prædikestolen udpegede Jones fx en person blandt menigheden, som ifølge ham havde en kræftknode i kroppen. Personen gik sammen med en hjælper på toilettet, og lidt efter kom de tilbage og kunne fremvise den ildelugtende kræftknode i et stykke papir. Den var blevet hostet op ude på toilettet, hævdede de. I virkeligheden var det hele skuespil, og den blodige klump var rådne kyllingeindvolde.

I 1961 sagde Jim Jones, at han havde modtaget en profeti fra Gud om, at USA ville blive angrebet med atomvåben, og at Indianapolis ville blive udslettet. En atomkrig var ikke et helt urealistisk scenarie. Under Den Kolde Krig var der mange i USA, der frygtede et angreb fra Sovjetunionen, som havde testet en atombombe i 1955. I tidsskriftet *Esquire* læste Jones en artikel, hvor der blev angivet ni steder i verden, som ville være de mest sikre under en omfattende atomkrig. Et af dem var Belo Horizonte i Brasilien, så her rejste Jones til med sin familie for at se, om det var et egnet sted for Peoples Temple at slå sig ned.

Opholdet i Brasilien blev aldrig en succes, og i 1963 vendte Jones tilbage til Indianapolis. Artiklen i *Esquire* havde også nævnt det nordlige Californien som et muligt sikkert sted under en atomkrig, og i 1965 rejste Jones, hans familie og ca. 100 dedikerede medlemmer af Peoples Temple til Montecino County i det nordlige Californien, og kirkens hovedkvarter blev etableret i Redwood Valley lidt nord for byen Ukiah.

Fremgangen i Californien

I de første år i Redwood Valley vandt Peoples Temple ikke mange nye tilhængere. Men fra 1968 og frem til 1977 gennemgik Peoples Temple en rivende udvikling, og kirken havde på sit højdepunkt omkring 4000-5000 medlemmer. Fremgangen skete især, fordi Jim Jones begyndte at missionere uden for Redwood Valley. Han etablerede kirker i storbyerne Los Angeles og San Francisco, og han købte 12 brugte busser, som han brugte til at turnere rundt i USA for at holde prædikener og værgе folk undervejs. I 1975 flyttede Peoples Temple deres hovedkvarter til San Francisco, hvor Jones efterhånden fik en vis politisk indflydelse. Økonomisk gik det også godt. I 1977 havde kirken 30 millioner dollars stående på udenlandske konti i forskellige lande, men det var der kun nogle få i Jim Jones' inderkreds, der vidste noget om.

I Californien i 1970erne skruede Jim Jones op for de falske helbredelser og andre "overnaturlige" tricks for at få folk til at komme til hans gudstjenester. Hvis folk troede på, at han havde overnaturlige evner, var de mere villige til at lytte til hans budskab om at etablere et mere retfærdigt samfund.

Efterhånden som Peoples Temple fik mere og mere succes, begyndte der også at være markant forskel på, hvad Jim Jones sagde til de officielle gudstjenester, og hvad han sagde på de lukkede møder kun for medlemmer. Officielt var Peoples Temple en kristen kirke, og til de officielle gudstjenester talte Jim Jones om kristendommen, dog med fokus på kravet om at *handle* kristent. Men især på de lukkede møder blev han mere og mere kritisk over for kristendommen. Her sagde han åbent, at han ikke troede på en Gud oppe i skyerne eller himmel og helvede, og han kritiserede Bibelen for at rumme mange modsigelser. Til gengæld var han meget åben omkring sine kommunistiske synspunkter.

Jones var meget kritisk overfor kristendommen, men det betød ikke, at han var ateist. Allerede fra starten af 1960erne begyndte han at tale med sine nærmeste om, hvad han virkelig troede på, nemlig forestillingen om genfødsel. Han sagde bl.a., at han havde været både Jesus og den russiske kommunistiske leder Lenin (1870-1924) i tidligere liv. Efterhånden begyndte Jones også at tale mere åbent om genfødsel på de lukkede møder, men han understregede, at det ikke var et krav at tro på det for at være medlem af Peoples Temple.

Ovenstående udvikling betød, at der i Peoples Temple var medlemmer med ret forskellige overbevisninger. Der var de kristne, de politisk venstreorienterede (herunder ateistiske socialister og kommunister) og de spirituelle, der troede på genfødsel. Men fra hvert deres udgangspunkt arbejdede de alle sammen for den samme sag, nemlig at skabe et mere retfærdigt og lige samfund. Og de var alle enige om, at Jim Jones var manden, som kunne få det til at ske.

Organisation, normer og værdier

Jim Jones' kommunistiske overbevisninger skinner igennem i den måde, hvorpå han organiserede Peoples Temple. Udgangspunktet i kommunismen er, at kapitalismen skaber en uretfærdig ulighed i samfundet. Målet er et mere socialt lige samfund. Peoples Temple hjalp folk på bunden af samfundet på en lang række områder. De uddelte mad, tøj og medicin til fattige. De hjalp folk med at komme væk fra gaden og ud af kriminalitet, og de kunne også skaffe folk et arbejde og et sted at bo. De havde afvænningsprogrammer, som hjalp folk med at stoppe misbrug af stoffer og alkohol. Og de kunne yde

juridisk hjælp, børnepasning og hjælpe med at betale for uddannelse. Kort sagt: Hvis du var i nød og havde brug for hjælp, så var Peoples Temple klar til at hjælpe dig.

I kommunismen er det også et ideal, at det enkelte individ arbejder med de evner, han har, til det fælles bedste, og til gengæld sørger fællesskabet for den enkeltes basale behov. I Peoples Temple betød det i praksis, at medlemmerne skulle donere penge og tid til kirken. Nogle havde almindelige jobs, og de donerede fx 25 % eller mere af deres løn. Andre arbejdede fuld tid for kirken. De fik ikke løn, men kirken sørgede for bolig, mad, tøj og lidt lommepenge. Kirken købte efterhånden flere huse, som fungerede som bofællesskaber, hvor medlemmerne blev opfordret til at flytte ind. På den måde kunne man spare penge og understøtte følelsen af fællesskab.

I Peoples Temple var det en klar norm, at medlemmerne ikke skulle gå op i at eje materielle goder. Havde man noget af værdi, burde man donere det til kirken, så det kunne blive solgt og pengene blive brugt på et godt formål. Nogle medlemmer donerede stort set alt, hvad de ejede, inklusive deres huse.

Jones forventede også, at man som medlem af Peoples Temple brugte alle vågne timer på aktiviteter, der understøttede kirken. Jones havde ikke selv brug for særligt meget søvn, og der opstod blandt de mest dedikerede medlemmer et ideal om at sove så lidt som muligt, så der var mere tid at arbejde til fordel for kirken. Det viste, at man var meget dedikeret.

Det var forbudt at drikke alkohol, ryge eller tage stoffer. Jones sagde også, at man burde holde sex og parforhold til et minimum, da det kunne tage energi væk fra vigtigere ting. Fik man som medlem af Peoples Temple et barn, så blev det i de første to år opdraget af dets biologiske forældre, men herefter flyttede det til en anden familie. Tanken var, at den biologiske familie ikke var den vigtigste. Man skulle lære, at familieband ikke betød mere end båndet til de andre medlemmer. Den sande familie var Peoples Temple.

Hvis man ikke overholdt reglerne og normerne i Peoples Temple, så kunne der gå forskellige former for sanktioner i gang. Det kunne være individuelle samtaler og vejledning, hvor man blev opfordret til at ændre adfærd. Men man kunne også risikere at blive stillet frem foran alle til et møde, hvor man blev irettesat af Jim Jones. Tanken var, at den offentlige ydmygelse ville få folk til at ændre adfærd. Med tiden blev der også indført fysisk afstraffelse. Man kunne foran alle blive slået bagi med et bræt eller en gummislange, eller man kunne blive sat til at bokse med en fysisk overlegen modstander.

Jim Jones ønskede ikke at involvere de offentlige myndigheder, heller ikke når der en sjælden gang var blevet begået en overtrædelse, som ifølge straffeloven ville betyde fængsel. Et eksempel på dette var, da et pædofilt medlem havde begået et overgreb på et af børnene. Han fik tæsk med en gummislange på sine kønsdele til de var gule, blå og blodige og hævet til over dobbelt størrelse, og han havde bagefter brug for et kateder til at tisse. Han måtte blive i sengen i dagevis.

Nogle medlemmer havde det svært med de offentlige ydmygelser og de fysiske afstraffelser, men mange accepterede det som nødvendigt for at opretholde disciplinen.

Jim Jones var altid den suveræne leder af Peoples Temple. Hans ord var lov. Men han kunne ikke lede kirken alene, og han havde en lille gruppe af meget loyale og betroede medarbejdere, som han uddelegerede forskellige opgaver til. Flere af dem var unge, hvide, attraktive kvinder.

Herudover indstiftede Jones i Californien Planlægningskommissionen, hvis opgave det var at planlægge og styre aktiviteterne i Peoples Temple. Det var en stor ære at blive udpeget til kommissionen. Her sad folk fra Jones' inderkreds, men også folk, som han ønskede at have kontrol med, belønne eller imponere. I begyndelsen var der omkring 50 personer i Planlægningskomiteen, men med tiden voksede det tal til omkring 100 personer. Det var foran Planlægningskomiteen, at man blev irrettesat, fik sin dom og modtog sin straf, hvis man havde gjort noget forkert.

Os-dem-tænkning

Jim Jones var klar over, at hvis der er noget, som kan skabe sammenhold i en gruppe, så er det forestillingen om en fælles fjende. I gennem hele Peoples Temples historie dyrkede han derfor os-dem-tænkning: Der er 'os', Peoples Temple, som har sandheden og arbejder for den gode sag, og så er der 'dem', modstanderne, der vil forsøge at forhindre det.

Jones var overbevist om, at der var stærke kræfter i regeringen (herunder FBI og CIA), som holdt øje med Peoples Temple, fordi kirken gerne ville ændre på det kapitalistiske amerikanske samfund. Hertil kom racister, som ikke brød sig om, at kirken rummede både sorte og hvide. Jones gav altid sine medlemmer et indtryk af, at de var under angreb, og at det var vigtigt at holde sammen og forsvare sig. Han understregede fx igen og igen, at hans liv var i fare.

Martin Luther King var en sort baptistpræst, som i 1950'erne og 1960'erne bekæmpede racistisk lovgivning i USA, og han arbejdede for at understøtte sortes rettigheder. Han blev skudt og dræbt i 1968. Jones henviste ofte til denne begivenhed som et eksempel på, at det var farligt at kæmpe for forandring i det amerikanske samfund.

I 1972 blev Jones skudt. Eller sådan så det ud for hans tilhængere. Efter en prædiken i Redwood Valley i det nordlige Californien blev der holdt fælles frokost ude på parkeringspladsen. Pludselig lyder der skud, og Jones falder om. Han er tilsyneladende blevet skudt, og der er stor panik. Marceline og nogle andre medlemmer hjælper Jones inden for. Folk frygter, at Jones er død, men lidt senere møder han dem med et triumferende udsagn om, at han har helbredt sig selv. Sandheden er dog, at han har iscenesat det hele.

Efter dette "attentatforsøg" sørgede Jones for, at vagterne i Redwood Valley fik flere våben. Det var også i disse år, at Jones fik bevæbnede bodyguards. Alt sammen var det med til at give medlemmerne af Peoples Temple et indtryk af, at der var ydre fjender, som var ude efter dem.

Jim Jones' karaktertræk

Jim Jones var en intelligent og karismatisk mand, som i de første mange år i Peoples Temple arbejdede utrætteligt for sin vision om et mere lige og retfærdigt samfund. Han holdt sjældent fri, og mange nætter sov han ikke mere end et par timer. Men Jones rummede også nogle andre karaktertræk, som efterhånden fik mere og mere indflydelse på hans handlinger, og som til sidst betød enden for Peoples Temple.

Jones talte om betydningen af fællesskab, men der er ingen tvivl om, at han opfattede Peoples Temple som *sin* bevægelse, og at han så Peoples Temples succes som *hans* fortjeneste. Han nød at være i

centrum og have magt, og han havde ingen problemer med at lyve og manipulere for at få, hvad han ønskede.

Jones ville gerne have kontrol med alle vigtige beslutninger, og da kirken begyndte at vokse, krævede det mere og mere af hans energi. Samtidig skulle han være ansigtet udadtil, skabe politiske forbindelser og være karismatisk til gudstjenesterne, så der kunne komme nye medlemmer. Det lagde et stort pres på ham, og omkring 1971 begyndte han at tage stoffer for at kunne håndtere det. Han tog amfetamin, når han havde brug for ekstra energi, og beroligende medicin, når han havde brug for hjælp til at slappe af.

Stofmisbruget var også grunden til, at Jim Jones oftere og oftere begyndte at bære solbriller, da han havde brug for at skjule sine røde øjne. Selv sagde han, at solbrillerne var nødvendige for at beskytte folk omkring ham. Hans åndelige energi var så stor, påstod han, at det kunne derfor være farligt at se ham direkte i øjnene.

Det var kun meget få, der i Californien vidste eller lagde mærke til, at Jones havde et misbrugsproblem. Da han senere flyttede til Jonestown, eskalerede hans misbrug yderligere, og det blev efterhånden tydeligt for de fleste, at der var noget galt.

Jim Jones havde siden han var barn været besat af og talt meget om sex, og fra 1970 og frem havde han forhold til både kvinder og mænd i Peoples Temple. Men ifølge Jones var det ikke for at tilfredsstille *ham*. Han gjorde det kun, fordi hans sexpartnere havde brug for det. Kvinderne ville få mere selvtillid, og mændene skulle ikke skamme sig over at være homoseksuelle.

Jim Jones havde en sadistisk side. Han kunne godt på møderne i Planlægningskomiteen nyde at se på de fysiske afstraffelser af folk, som havde forbrudt sig mod reglerne, og på nogle båndoptagelser kan man høre ham grine højlydt under sådanne handlinger. Til tider gik han også efter folk, som ikke havde gjort noget forkert. Medlemmet Laurie Efrein var småforelsket i Jones og håbede, at han på et tidspunkt ville have sex med hende. Til et møde i Planlægningskomiteen beklagede Jones sig over, hvor meget energi han brugte på at tilfredsstille medlemmer seksuelt. Han henvendte sig derefter til Efrein, som skulle fortælle forsamlingen, hvad hun kunne tilbyde ham. Derefter blev hun bedt om tage tøjet af, og Jones sagde ”Hvis jeg have en liste over folk, som jeg ikke gad at kneppe, så ville du stå øverst.” Efrein fik først lov at tage sit tøj på igen, da mødet var slut et par timer senere.

Jim Jones begyndte efter flytningen til Californien i 1965 og i årene frem på lukkede møder at præsentere sig selv som guddommelig, og der var medlemmer, som accepterede denne beskrivelse. De havde jo set ham lave mirakler. Og selv blandt dem, der ikke gjorde, var der en udbredt forestilling om, at Jones havde særlige overnaturlige evner. Alle begyndte at kalde ham for Fader, og hans hustru, Marceline, blev kaldt Moder.

Jones mente uden tvivl, at han rummede en form for guddommelig/åndelig kraft, og at han var udvalgt til at udføre et meget vigtigt arbejde for menneskeheden. Efterhånden som Peoples Temple fik succes og flere tilhængere, forstærkede det Jones' følelse af at være udvalgt. Han spejlede sig i de mange tilhængeres beundring af ham. Det forstærkede også en anden tendens. Det vigtigste i Peoples Temple var at arbejde for sagen, men ingen havde større betydning for sagen end Jim Jones, så at holde ham tilfreds var ensbetydende med at støtte sagen.

Jones begyndte mere og mere at gøre, hvad han havde lyst til, fx at have sex med dem, han ville. Nogle af disse handlinger tangerede voldtægt, og på et tidspunkt havde han sex med en 14årig pige. Da pigens familie fandt ud af det, forlod de Peoples Temple, men det skete i stilhed.

Jim Jones flygter til Guyana

Året 1976 var på mange måder et højdepunkt for Peoples Temple. Kirken havde flere tusind medlemmer, pengekasen bugnede, og Jim Jones havde forholdsvis stor politisk indflydelse i San Francisco, hvor han havde hjulpet borgmesteren, George Mascone, med at blive valgt.

Året efter blev dog begyndelsen på enden. Der var løbende medlemmer, som forlod kirken, og indtil nu var det lykkedes for Jim Jones at sørge for, at afhopperne ikke talte offentligt om de ting, som de havde oplevet. Men nu var et par journalister i gang med at skrive en artikel om Peoples Temple til månedsmagasinet *New West*, og det var lykkedes dem at få kontakt med flere afhoppere, der var villige til at lade sig interviewe og fotografere.

I *New West*-artiklen "Inside Peoples Temple" bliver det afsløret, hvordan folk på lukkede møder er blevet ydmyget og slået foran alle i Planlægningskommissionen. Ægteparret Al og Jeanne Mills, der tidligere var centrale medlemmer, beskriver fx, hvordan deres 16-årige datter blev slået 75 gange bagi med et bræt, så hun ikke kunne sidde ned i over en uge.

Andre tidligere medlemmer antyder, at Jones' såkaldte mirakler er snyd, og at han er en svindler. En har set ned i posen med "kræftknuder", der angiveligt skulle være blevet hostet op, og fortæller, at de mere ligner rådne kyllingeindvolde.

Det antydes også i artiklen, at kirken begår socialt bedrageri. De får fx penge fra staten til at drive et behandlingshjem for drenge med følelsesmæssige problemer, men tidligere medarbejdere fortæller, at en del af disse penge ikke bliver brugt på drengene, men bliver omdirigeret til kirken.

Endelig fortæller afhopperne, hvordan de af Jones er blevet truet på livet, hvis de forlader Peoples Temple, og at tidligere medlemmer er blevet forfulgt og chikaneret. Artiklen slutter af med en opfordring til, at Peoples Temple bliver undersøgt yderligere.

Jones blev gjort bekendt med artiklens indhold, inden den blev udgivet i juli 1977, og det fik ham til at flygte til Jonestown i Guyana. Den oprindelige plan var nok at lade mediestormen drive over, så han senere kunne vende tilbage til USA, men andre omstændigheder gjorde, at det aldrig kom til at ske.

Jonestown

I overensstemmelse med Jones' ønske stemte Planlægningskommissionen i slutningen af 1973 for, at Peoples Temple skulle finde et stykke land, hvor de kunne oprette et selvforsynende landbrugssamfund. Det skulle være et isoleret sted, hvor de kunne lave det perfekte kommunistiske minisamfund. Et paradys på jord, som hele verden kunne se op til og efterligne.

Valget faldt på det sydamerikanske land Guyana, hvor Peoples Temple af den guyanske regering lejede et område midt i junglen, der svarede til omkring 1600 fodboldbaner. Der var flere ting, som talte for

Guyana. De havde en socialistisk regering, engelsk var det officielle sprog, og så var et stort flertal af befolkningen sorte eller østindiske.

Over de næste år arbejdede omkring 60 personer fra Peoples Temple sammen med lokal hyret arbejdskraft på at rydde land, bygge hytter og etablere marker med forskellige former for afgrøder. Planen var, at når Jonestown stod færdig, så skulle der kunne bo omkring 500 personer. De første arbejdere blev kaldt for ”pionererne”, og der opstod et særligt sammenhold mellem dem. De udførte meget hårdt arbejde, men mange af dem nød det, for de arbejdede for at etablere et mere retfærdigt samfund end det, som de kom fra i USA. De følte, at de knoklede for noget meningsfuldt, en højere sag.

Jim Jones besøgte løbende Jonestown, og til medlemmerne i Californien beskrev han det som et fantastisk tropisk paradis, hvor det bugnede med mad og eksotiske frugter. Det var ikke helt sandt, men det lykkedes ham at skabe en begejstret stemning for projektet blandt medlemmerne i USA.

De første beboere i Jonestown knoklede fra morgen til aften med at udvikle den lille landsby, og det var imponerende, hvad de opnåede, men de stødte på et stort problem. Jorden var ikke særlig egnet til landbrug, og når det endelig lykkedes at få noget til at gro, så gjorde det varme og fugtige klima samt insekterne det til en yderligere udfordring at få afgrøderne til at give stort udbytte. Målet var, at Jonestown skulle være selvforsynende, men det lykkedes aldrig.

I sommeren 1977 begynder Jones at sende flere af medlemmerne fra Peoples Temple til Jonestown, og i forbindelse med den kritiske artikel i *New West* flyttede han også selv dertil. På kort tid voksede indbyggertallet til over 900 i den lille by, som oprindeligt var dimensioneret til 500 personer, og som ikke var færdigbygget og færdigudviklet. Hytterne var overbefolkede, og markerne kunne på ingen måde forsyne indbyggerne med mad nok, så man måtte købe mad udefra.

Det var dyrt at sørge for mad til 900 indbyggere, som skulle spise tre gange om dagen. Jones havde mange millioner dollars stående på forskellige konti i forskellige lande, men det var der kun meget få, der vidste noget om. Indbyggerne fik at vide, at de skulle spare, og at det var nødvendigt at arbejde hårdt for at få vendt situationen. Jones var ivrig efter at få sit kommunistiske paradis til at fungere og være selvforsynende, så han kunne vise verden, at han var en succes.

I starten blev der serveret masser af varieret mad, og man kunne spise så meget, man ville, men efterhånden bestod middagen ofte af ris med en tynd sovs og kun lidt kød og grøntsager. Man forsøgte at opdrætte høns, som kunne lægge æg, men hønsene døde ofte af sygdomme. Dessert var en sjældenhed. Hver weekend udleverede Jones én småkage til alle i Jonestown.

Når man kom til Jonestown, skulle man aflevere sit pas og alle personlige ejendele til fællesskabet. Man ejede ikke noget selv, men fik udleveret det, som man havde brug for fra det centrale lager, fx tøj og ting til personlig hygiejne. Der var primitive fælles toiletter, hvor man sad på række over hvert sit hul i en træplanke, og da vand var en mangelvare, kunne man kun tage bade på to minutter.

Det var langt fra alle af de omkring 900 beboere, der kunne arbejde. En tredjedel var børn, og en tredjedel var pensionister, så det var i realiteten kun den sidste tredjedel, som kunne udføre det hårde arbejde i marken. Man stod op kl. 6:00, spiste morgenmad og gik herefter gang med arbejdet, som varede indtil omkring kl. 18:00. Midt på dagen var der frokostpause, og søndag var en halv arbejdsdag.

Der blev ikke bygget nogen kirke i Jonestown, og det var forbudt at eje en bibel. Der var heller ingen gudstjenester, hvor Jones udførte "mirakler". Jonestown handlede ikke om at værgе nye medlemmer, så alt det kristne blev helt tonet ned. Men hver aften skulle alle indbyggere komme til den store fælles pavillon, hvor Jim Jones fx talte om, hvad status var på opbygningen af Jonestown, eller hvad der skete i verden. Ingen havde adgang til fjernsyn eller radio, det var Jones, som suverænt styrede informationsstrømmen, og ofte fordrejede han tingene eller talte direkte usandt. Han fortalte fx, at regeringen i USA overvejede at lave koncentrationslejre for fattige sorte, og at medlemstallet af den racistiske bevægelse Ku Klux Klan var steget til det dobbelte. Det var løgn, men det gjorde indtryk, for omkring 80 % af indbyggerne i Jonestown var sorte. Jones ville gerne give indtryk af, at selvom det kunne være hårdt at leve i Jonestown, så var det stadig meget bedre end at være i USA, som ifølge ham gennemgik en forfærdelig politisk udvikling.

Jones havde altid dyrket os-dem-tænkning, og det fortsatte med endnu større styrke i Jonestown. Han gav løbende beboerne indtrykket af, at den amerikanske regering var ude efter dem, fordi de ikke ønskede, at de skulle lykkes med deres kommunistiske samfund. Jones påstod bl.a., at CIA holdt øje med dem, og at de ville forsøge at plante spioner i deres samfund. Jones tog flere og flere stoffer, hvilket også var med til at gøre ham paranoid og forstærke overbevisningen om, at de blev forfulgt.

Jonestown var ikke, hvad Jim havde lovet sine medlemmer, men der var flere, som udholdt de vanskelige forhold med godt humør, fordi de arbejdede i en højere sags tjeneste. Det overordnede mål var at skabe et socialt lige og retfærdigt samfund uden racisme, uden kriminalitet eller stoffer og uden fattigdom. Et samfund, hvor børnene kunne vokse op i trygge rammer.

Nogle ville dog gerne væk. For dem var Jonestown at sammenligne med en slavekoloni, et fængsel. Men det var ikke let. Alle breve blev åbnet og læst af ledelsen og kun positive beskrivelser af Jonestown slap igennem censuren. Man kunne ikke få sit pas udleveret, medmindre Jim Jones havde givet sin tilladelse, og man havde afleveret alle sine penge og værdier ved ankomsten. Endelig lå Jonestown midt i en jungle, som det ikke var let at trænge igennem.

De Bekymrede Pårørende

Efter Jones flygtede til Guyana i 1977, var der en gruppe tidligere medlemmer, som organiserede sig under navnet De Bekymrede Pårørende. Deres overordnede mål var at stoppe Jim Jones og redde deres familiemedlemmer ud af Jonestown. De modtog breve fra deres pårørende, men de havde en klar opfattelse af, at de rosende ord om Jones og Jonestown var blevet dikteret af ledelsen i Peoples Temple.

Nogle tidligere medlemmer havde stadig børn i Jonestown. Det var en norm i Peoples Temple, at efter børnene var fyldt 2 år, skulle de opdrages af fællesskabet, og derfor havde forældrene skrevet under

på, at det var kirken, som stod som væрге. Flere af de børn levede nu i Jonestown uden deres familie, og forældrene ville gerne have dem tilbage til USA.

Et barn, som fik stor betydning for historiens gang, var John Victor Stoen, som i 1977 var 5 år gammel. Hans mor var Grace Stoen, der i 1970 blev gift med Tim Stoen, en advokat, som var medlem af Peoples Temple, og som var Jim Jones' højre hånd i forhold til at håndtere kirkens juridiske affærer. Grace blev også medlem af Peoples Temple og blev hurtigt en del af den centrale ledelse og Planlægningskommissionen.

Ægteskabet mellem Grace og Tim gik ikke godt, og de havde lavet en aftale om, at de godt måtte have sex med andre. Det vidste Jim Jones, og i 1971 indledte han et seksuelt forhold til den attraktive Grace. Hun blev kort efter gravid, og i begyndelsen af 1972 fødte hun sønnen John Victor. Men hvem var faren, hendes mand eller Jim Jones? Umiddelbart efter fødslen underskrev Tim Stoen et dokument, hvor han anerkendte Jim som faren.

I 1977 blussede dette trekantsdrama op igen. Året før havde Grace forladt Peoples Temple, og hun ønskede nu forældremyndighed over John Victor, som var i Jonestown sammen med Jim Jones. Hun var derfor en af de ledende kræfter i De Bekymrede Pårørende. Hun var på vej til at blive skilt fra Tim Stoen, men også han var på vej ud af Peoples Temple, og han lovede at hjælpe Grace med at få forældremyndigheden over hendes barn. Han fortalte nu, at det i virkeligheden var ham, som var den biologiske far.

Det lykkedes Grace at få en amerikansk dommer til at give hende forældremyndigheden over John Victor med et krav om, at Jones skulle overdrage drengen til hende ved et retsmøde d. 6. oktober 1977. Det ignorerede Jones, som følte sig sikker på, at de amerikanske myndigheder ikke kunne røre ham i Guyana. Men Grace fik en dommer i Guyana til at kræve, at Jones dukkede op d. 8. september 1977 i landets hovedstad Georgetown med John Victor.

Dette krav fik store konsekvenser i Jonestown. Jones havde ikke tænkt sig at dukke op til dette retsmøde. Han opfattede John Victor som sin egen søn og satte stor pris på ham, men han var bange for, at myndighederne i Guyana ville hente ham med magt. Han sørgede derfor for, at alle beboere i Jonestown var i forsvarsposition.

Jones startede med at iscenesatte et angreb på sig selv. Han fik sin søn, Jim Jones Junior, til at skyde mod sin hytte fra kanten af junglen. Senere kaldte han alle i Jonestown sammen og påstod, at de var under belejring. Ifølge Jones var advokaten Tim Stoen en forræder, som havde planlagt det hele. Han stod i ledtog med CIA, og det var også lykkedes ham at få et samarbejde op at stå med regeringen i Guyana. Jones påstod videre, at der nu stod en blanding af lejesoldater og soldater fra den guyanske hær klar til at invadere Jonestown. De kom for at hente John Victor, men også de andre børn.

Jones beordrede beboerne til at samle alle skydevåben og andet, som de kunne bruge til at forsvare sig med, fx knive, spader og hakker. Hele natten stod de klar og kiggede ud mod junglen. Da Jones ikke mødte op i retten i Georgetown med John Victor, blev der udstedt en arrestordre på ham. Nu var det faktisk en reel mulighed, at myndighederne i Guyana ville komme efter ham. Det fik Jones til at opretholde folk i forsvarsposition i Jonestown i sammenlagt seks dage, og begivenheden blev senere kaldt for "seks-dages-belejringen".

Jones havde gode forbindelser til regeringen i Guyana, og da det lykkedes ham at få kontakt med dem, lovede de ham, at han ikke ville blive arresteret. Det fik Jones til at sige til folk i Jonestown, at belejringen var overstået, og at de havde vundet, for fjenden turde alligevel ikke angribe. Men Jones

stolede ikke længere på de guyanske myndigheder. Han troede, at de muligvis samarbejdede med amerikanerne, og fra nu af turde han ikke længere forlade Jonestown af frygt for at blive arresteret.

De fleste beboere i Jonestown vidste ikke, at "seks-dages-belejringen" i virkeligheden handlede om en strid om forældreretten til drengen John Victor. For mange af dem var begivenheden en bekræftelse på, at den amerikanske regering og afhopperne var ude efter at ødelægge deres samfund, og at det hele kunne ende i en voldelig konfrontation.

De sidste dage i Jonestown

Det lykkedes for De Bekymrede Pårørende at få det amerikanske kongresmedlem Leo Ryan til at engagere sig i sagen om Peoples Temple. Han besluttede sig for at rejse til Guyana for selv at undersøge, om der var hold i beskyldningerne om, at amerikanske statsborgere blev holdt fanget i Jonestown mod deres vilje. Med sig på rejsen havde han to assistenter, ni journalister fra fire forskellige aviser og en TV-station og 14 medlemmer fra De Bekymrede Pårørende, herunder Tim Stoen og Grace Stoen.

Jones ønskede ikke at lukke Ryan og hans følge ind i Jonestown. Fra hans synsvinkel var der tale om et farligt angreb på flere fronter. Kongresmedlemmet Ryan rejste på vegne af det officielle USA, som Jones havde mistanke om ønskede at få lukket hans kommunistiske samfund. Medierne var altid ude efter en kritisk historie, og måske ville det lykkedes for dem at snakke med nogle utilfredse medlemmer. Endelig var der De Bekymrede Pårørende, som ønskede at tage nogle af deres familiemedlemmer med hjem. Blandt dem var både Tim og Grace Stoen, to afhoppere, som havde været helt i toppen af hierarkiet i Peoples Temple, og som Jones anså for at være forrædere og i ledtog med CIA. Hertil kom, at de ønskede at tage John Victor fra ham. Hvis det lykkedes, ville det være et kæmpe nederlag for ham og et tegn på, at han ikke havde kontrol over situationen. Alt i alt var Jones mentalt i en krigstilstand, og for mange beboere i Jonestown var Ryan og hans følge ikke velkomne. De repræsenterede et 'dem', som var en trussel mod 'os'.

Jones' advokater og hans hustru Marceline prøvede dog at overtale Jones til at lade Ryan og hans følge besøge Jonestown. De mente ikke, at der var noget at skjule. Modvilligt gik Jones med til det, og d. 17. november fløj Ryan fra hovedstaden Georgetown til den primitive landingsbane i Port Kaituma, ca. 11 kilometer fra Jonestown. Med sig havde han en af sine assistenter, Jackie Speier, Jim Jones' to advokater, Richard Dwyer fra den amerikanske ambassade, en medarbejder fra den Guyanesiske regering, de ni amerikanske journalister og fire personer fra De Bekymrede Pårørende. Efter forhandlinger var det kun én af journalisterne, som ikke fik lov til at komme ind i Jonestown.

D. 17. november talte Ryan og Speir med de familiemedlemmer i Peoples Temple, som deres pårørende havde udtrykt bekymring for, men ingen af dem ønskede at forlade Jonestown, og de sagde alle, at de var glade og tilfredse. Efter aftensmaden var der dans og musik i den store pavillon, og her tog Leo Ryan mikrofonen og gav udtryk for, at han indtil nu kun havde snakket med folk, som var meget tilfredse. Folk brød ud i jubel. Mange var lettede over, at besøget var gået som planlagt af Jones, og at "angrebet" udefra tilsyneladende var blevet afværget.

Men samme aften fik journalisten Don Harris en seddel fra Vernon Gosney og Monica Bagby, hvor der stod, at de havde brug for hjælp til at komme ud af Jonestown. Og de var ikke de eneste, som ønskede at komme væk. Morgenen efter, d. 18. november, var der 11 personer som sneg sig ind i junglen med det mål at komme til byen Mathews Ridge, hvorfra de kunne kontakte de amerikanske myndigheder for at få hjælp. Flugten havde været planlagt længe, og deres håb var, at de kunne snige sig væk uden at blive opdaget, nu hvor alle havde opmærksomheden rettet mod Ryans besøg.

På et tidspunkt op ad formiddagen havde Jones fået kendskab til flugten, og han blev også af journalisten Don Harris konfronteret med sedlen fra aftenen før. Jones afviste, at folk ikke kunne rejse, men hans ansigtsudtryk afslørede, at han var irriteret og presset. Det blev ikke bedre af, der i alt var 15 personer, som nu gerne ville væk med Ryan, heraf nogle personer, som havde været medlem af Peoples Temple siden tiden i Indiana i 1960'erne.

Ryan og hans følge var nu klar til at forlade Jonestown med de 15 afhoppere og køre til landingsbanen i Port Kaituma på en lastbil med åbent lad. Men så kom Al Simon med sine to børn og sagde, at han også ville med. Als kone ville dog blive og skreg, at han ikke kunne tage børnene. Ryan tilbød at blive tilbage for at mægle mellem dem. Også Larry Layton, der var kendt som en meget loyal tilhænger af Jones, sagde, at han var blevet træt af Jonestown og derfor gerne ville med.

Lastbilen kørte afsted, men sad fast i noget mudder og skulle trækkes fri. I mellemtiden stod Ryan i Pavillonen og talte med Jones' advokater. Pludselig bliver han angrebet af Don Sly fra Peoples Temple. Sly havde en kniv i hånden, men det lykkedes for Jones' advokater og Richard Dwyer fra den amerikanske ambassade at overmande ham, så Ryan slap uskadt. Hændelsen får Ryan til at tage med de andre i lastbilen til landingsbanen i Port Kaituma, hvor de står og venter på de fly, der skal flyve dem til hovedstaden Georgetown og derfra til USA.

I mellemtiden har Jones sendt sine bevæbnede sikkerhedsfolk til landingsbanen, og de åbner ild mod Ryan og hans følge. Fem personer, herunder Ryan, bliver dræbt, og flere bliver sårede.

Umiddelbart før skyderiet på landingsbanen har folk i Jonestown fået besked på at samle sig i den store pavillon. Jones var nu fast besluttet på, at alle skulle tage gift og begå selvmord. Det var ikke en pludselig indskydelse, men noget, som han gennem længere tid havde planlagt som en mulig afslutning på det hele. Han havde endda øvet det med alle i Jonestown.

D. 16. februar 1978 havde kaldte Jones alle folk sammen i den store pavillon i Jonestown. Han påstod, at der var kommet nye ledere i den guyanske regering, og at de arbejdede sammen med CIA. De var nu på vej mod dem for at angribe og dræbe alle, også børnene. Han sagde, det ville være bedre, hvis de tog deres eget liv som en sidste fælles protest mod en uretfærdig verden. De fik besked på at stille sig i kø, og der blev sat nogle kar med væske og nogle kopper foran dem. Alle skulle drikke. Nogle få protesterede, men vagter skubbede dem frem og tvang dem. Efter alle havde drukket, sagde Jones, at

det blot var en test for at se, hvem der villige til at dø for sagen. Men efter denne øvelse bad Jones lægen Larry Schacht om at købe omkring et halvt kilo cyanid, nok til at dræbe 1800 mennesker.

Omkring ni måneder senere, lørdag d. 18. november 1978, er det nu alvor, men Jones vil gerne have at det skal fremstå som en *fælles* beslutning. Det ved vi, for der findes en optagelse med uddrag fra de sidste timer, det såkaldte "dødsbånd", samt beretninger fra enkelte øjenvidner.

Jones starter med at tale til de forsamlede i pavillonen, mens bevæbnede vagter tager opstilling rundt omkring. Hans budskab er, at der nu ikke er nogen vej tilbage. De er blevet forladt af flere forrædere, og det amerikanske kongresmedlem Leo Ryan var næsten blevet dræbt af Don Sly med en kniv. Jones tilføjer, at han ved, at Ryan ikke vil overleve turen hjem. En person vil skyde piloten i flyet, og det vil styrte ned i junglen og dræbe alle ombord.

Jones påstår over for forsamlingen, at det ikke er ham, der har planlagt det, at det er en profetisk forudsigelse af fremtiden. Men det er løgn, for det er ham, som har bedt Larry Layton om at skyde piloten, og som back up har han sendt bevæbnede vagter på en traktor til landingsbanen i Port Kaituma, så han er sikker på, at Ryan ikke kommer tilbage til USA.

Jones siger videre til forsamlingen, at når kongresmedlemmet bliver dræbt, så vil Jonestown blive angrebet af faldskærmstropper. Det er muligt for dem at gøre modstand, men der vil være for mange fjender, og efterfølgende vil de gamle og børnene blive tortureret og dræbt. Den bedste løsning er derfor, siger Jones, at alle begår kollektivt selvmord som en sidste revolutionær handling i protest mod en uretfærdig verden.

Christine Miller spørger, om det er for sent at tage til Rusland. Det gør hun, fordi Jones havde forhandlet med repræsentanter fra det kommunistiske Rusland om at flytte Peoples Temple dertil. Han har endda bedt folk om at lære nogle gloser på russisk. Men ifølge Jones er det nu for sent, Rusland vil ikke have dem efter drabet på Leo Ryan.

Christine Miller insisterer. Hun siger, at hun ikke er bange for at dø, men så længe, der er liv, er der håb, og hun mener ikke, børnene fortjener at dø. Jones er enig, men fastholder, at der ikke er noget alternativ, børnene og de ældre vil blive mishandlet og dræbt, hvis de ikke alle begår selvmord. Fra de stemmer og reaktioner, man kan høre på "dødsbåndet", er det Jones, som får opbakning. Der er tilsyneladende ingen, som bakker Miller op, tværtimod bliver hun mødt med negative tilråb og kritiske bemærkninger.

Så kommer vagterne tilbage fra landingsbanen ved Port Kaituma og fortæller, at de har dræbt kongresmedlem Leo Ryan. Det får Jones til at konkludere, at det hele er endegyldigt slut. Han beordrer sine folk til at hente "medicinen", og det skal gå hurtigt, for Guyanas hær vil snart dukke op.

Lægen og sygeplejerskerne står klar med fyldte sprøjter. Det er de små børn først, og de får sprøjtet giften ind i munden. Nogle forældre tager giften sammen med deres børn.

Det er meget smertefuldt at dø af cyanidforgiftning. Kroppens celler kan ikke optage ilt, og man bliver kvalt langsomt. Kroppen gennemgår voldsomme krampesammentrækninger, og man fråder med blodigt opkast om munden. Dette syn får nogle til at stoppe op. Der er børn og voksne, som skriger og græder, og Jones mister af og til tålmodigheden. Han opfordrer børnene og deres forældre til at dø med værdighed. Han forsikrer dem om, at døden blot er en overgang til et liv i en anden verden.

Efter børnene er det de voksnes tur. Der bliver bragt et stort kar ind med den dødelige blanding af saftvand, beroligende stoffer og cyanid. Mange drikker selv af en kop, men nogle protesterer. De bliver holdt nede og får giften sprøjtet ind i kroppen med en kanyle.

De sidste ord på dødsbåndet er Jim Jones, der siger: "Vi begik ikke selvmord, Vi udførte et revolutionært selvmord i en protest mod en umenneskelig verden."

Politik og religion i Peoples Temple

Jim Jones' politiske overbevisning

Som ung mand kom Jim Jones frem til, at der ikke findes en kristen skabergud. Hvis Gud virkelig eksisterede, ville der ikke være så megen lidelse i verden. Jones var derimod tiltrukket af kommunismen, og han kaldte sig for "sin egen form for marxist", fordi han var inspireret af tankerne hos kommunisten Karl Marx (1818-1883). Ifølge Marx fører kapitalisme til en urimelig social ulighed. Med udgangspunkt i 1800tallets samfund talte han om, at når borgerskabet (kapitalisterne) ejer produktionsmidlerne (fx jord og fabrikker), så udnytter de proletariatet (arbejderne) til at skabe overskud til sig selv. Det skaber ulighed, og den ulighed vil vokse sig større og større med tiden, hvis man ikke griber ind.

Ifølge Marx skal kapitalismen erstattes af socialisme, hvor arbejderne tager magten. Produktionsmidlerne skal overgå til staten, som på fællesskabets vegne sørger for en mere retfærdig fordeling af samfundets goder, så der bliver større social lighed. Der er stadig klasser og privat ejendomsret, men i et mere begrænset omfang end under kapitalismen.

For Marx var socialismen blot en forløber for kommunismen, der er et klasseløst samfund uden stat eller privat ejendomsret. Alle samfundets værdier ejes af fællesskabet, og den enkelte yder efter evne og nyder efter behov. Lighed, fællesskab og samarbejde er idealer.

Jim Jones bruger ordene marxisme, socialisme og kommunisme i flæng uden klart at skelne imellem dem, og overordnet henviser de alle til følgende tanker inspireret af Marx:

- Kapitalisme fører til en uholdbar social ulighed. Ingen personer har ret til at oparbejde en stor formue, da det sker på bekostning af andre.
- Et samfund bør have fokus på lighed, fællesskab og samarbejde.
- Alle bidrager til fællesskabet med de evner og ressourcer, som de har, og til gengæld sørger fællesskabet for, at alle får opfyldt deres basale behov, fx for bolig, mad, tøj, arbejde, adgang til skole, tandlæge og læge. Ideelt set er der kun begrænset privat ejendomsret.

Det var disse tanker, der inspirerede Jones til at oprette kollektiver i Californien, og lave et kommunistisk minisamfund med begrænset privat ejendomsret i Jonestown.

I 1950erne, 1960erne og 1970erne var befolkningen og lederne i USA generelt meget kritiske over for kommunister. Det var under Den Kolde Krig, hvor det kommunistiske Sovjetunionen var hovedfjenden. Socialister og kommunister blev af mange opfattet som landsforrædere, en trussel mod et frit, liberalt og kapitalistisk USA, hvor man havde mulighed for at realisere den amerikanske drøm.

Jones talte derfor ikke åbent om sit politiske ståsted. Men da Peoples flyttede til Californien i 1965 lagde han fremover på de lukkede møder kun for medlemmer ikke skjul på, at han var kommunist, og at Peoples Temple arbejdede for at ændre det amerikanske samfund.

Jim Jones var også på et andet område inspireret af Karl Marx, som var meget kritisk over for religion. Ifølge Marx er religion ”opium for folket”. Opium er et narkotisk stof, som sløver sanserne og giver den påvirkede person et forvrænget billede af virkeligheden.

For Marx har religion den samme effekt på arbejderklassen. Det er et middel som magthaverne bruger til at udnytte (sløve) arbejderne, så de ikke gør oprør. De skal udholde prøvelserne i det liv, som Gud har givet dem, og så kan de til gengæld håbe på et liv i paradiset efter døden. Men denne forestilling er ifølge Marx falsk. Der findes ingen Gud og intet efterliv. Religion er noget magthaverne har opfundet for at udnytte arbejderklassen til selv at tjene penge.

Jim Jones var ikke ateist, men han var enig med Marx i, at organiseret religion kunne spille en meget uheldig rolle i at opretholde social ulighed og undertrykkelse. Jones var fx meget kritisk over for de sorte præster, som fortalte deres menigheder, at de skulle udholde deres prøvelser i dette liv, og så kunne de håbe på en belønning i himlen efter døden. Ifølge Jones var præsterne med til at opretholde et racistisk og urimeligt ulige samfund, for mange sorte var blandt de fattigste i befolkningen, og de levede i de dårligste boligområder.

Ironisk nok brugte Jones selv den kristne religion som et middel til at vinde tilhængere. Men ifølge Jones var det i hans tilfælde anderledes. Han brugte ikke den kristne religion til at skabe eller opretholde en uretfærdig ulighed, men til at kæmpe for en retfærdig lighed.

Når Jim Jones taler om, at han er sin *egen* form for marxist, så hænger det bl.a. sammen med, at han kombinerede sit kommunistiske grundsyn med både centrale etiske elementer i kristendommen og med spirituelle forestillinger om genfødsel.

Jim Jones' brug af kristendommen

Jones besluttede sig i 1952 for at blive præst, da han indså, at der i kristendommen var elementer, som man fint kunne få til at passe med hans politiske overbevisninger. Han ville bruge kristendommen, herunder ”helbredelser” ved hjælp af Helligånden, til at tiltrække folk og så efterhånden forsøge at få dem til at indse, at de i fællesskab burde arbejde for et mere retfærdigt samfund. Det handlede om at skabe paradiset *på jord*, for der er ikke noget paradiset i himlen efter døden.

Jones var klar over, at en af de meste effektive måder at tiltrække folk på var, hvis han udførte mirakler. Som barn i Lynn havde han følt sig mest hjemme i den form for kristendom, som man dyrker i Pinsekirken. Her er der tradition for helbredelser, profetier og tungetale. Kirken har sit navn efter en vigtig begivenhed i den kristne kirkes historie. Ifølge evangelierne i Det Nye Testamente i Bibelen blev Jesus korsfæstet, men han stod efterfølgende op af graven og levede sammen med sine disciple i 40 dage, hvorefter han bliver løftet op i himlen. Inden havde han dog lovet disciplene, at Gud ikke ville forlade dem, og på pinsedagen 10 dage senere bliver disciplene fyldt af Helligånden. Det giver dem bl.a. evnen til at helbrede en lam mand.

Ifølge pinsekirken er det i dag stadig muligt at blive fyldt af Helligånden og ved Guds kraft udføre overnaturlige handlinger, og det er de samme forestillinger, som Jim Jones benytter sig af i Peoples Temple. Mange troede på, at Jones havde overnaturlige evner, selv nogle af dem, som hjalp ham med at iscenesætte de falske helbredelser.

Når Jones havde fået folk inden for i Peoples Temple, forsøgte han herefter at overbevise medlemmerne om, at de burde arbejde for et mere retfærdigt samfund, og at de måtte starte med deres egen bevægelse, så de kunne være et eksempel for alle. Men han gjorde det i første omgang med udgangspunkt i Bibelen.

Jones tog i sine prædikener ofte udgangspunkt i Apostlenes Gerninger fra Det Nye Testamente. Teksten handler om de første kristnes liv umiddelbart efter Jesus' død og opstandelse. Ordet "apostel" betyder "udsending", og de første kristne er apostle i den forstand, at de er udsendt af Jesus med den opgave at sprede det kristne budskab og få flere til at blive kristne.

I Apostlenes Gerninger er der en beskrivelse af, hvordan apostlene i Jerusalem lever sammen:

Men alle de troende var sammen, og de var fælles om alt. De solgte deres ejendom og ejendele og delte det ud til alle efter enhvers behov (ApG 2, 44-45)

Hele skaren af troende var ét hjerte og sind, og ikke én kaldte noget af sin ejendom for sit eget, men de var fælles om alt. Med stor kraft aflagde apostlene vidnesbyrd om Herren Jesu opstandelse, og alle nød de stor yndest. Der var da heller ikke nogen nødlidende blandt dem, for de, som ejede jord eller huse, solgte dem og kom med de penge, de fik ind, og lagde dem for apostlenes fødder; pengene blev så fordelt til hver enkelt efter behov. (ApG 4, 32-36)

Apostlene i teksten lever i overensstemmelse med idealer om fællesskab, samarbejde og lighed. Der er ingen privat ejendomsret, men alting bliver fordelt efter behov, så ingen lider nød. Det minder meget om nogle af de centrale tanker hos Karl Marx, og Jones kaldte det for "apostolsk socialisme".

Jones var også god til at få sin menighed følelsesmæssigt engageret under sine gudstjenester. Her var han inspireret af de sorte kirker. Som præst var han en karismatisk taler, der interagerede med sin menighed og inddrog aktuelle eksempler fra hverdagen. Undervejs i prædikenerne blev pointerne understreget med underlægningsmusik, og menigheden svarede fx begejstret med et "halleluja" eller et "amen". Der var også et gospelkor, og menigheden sang med, dansede og klappede i takt. Som højdepunkt kunne Jones så udføre sine "mirakler".

Jones udviklede efterhånden sin egen billedlige forståelse af centrale kristne begreber, som passede til hans politiske overbevisning, og når han brugte kristendommen i sine prædiker i Californien i 1970erne kan man ofte se, at disse betydninger ligger bag, det han siger.

Kristent begreb	Jim Jones' billedlige fortolkning/brug af begrebet
Gud	Billede på kærlighed, og ægte kærlighed viser sig som socialisme/kommunisme
Satan/djævelen	Billede på kapitalisme og et liv, hvor man går op i materielle goder. Et billede på det, som er modsætningen til socialisme/kommunisme
Paradis	Billede på det perfekte samfund her på jorden (socialisme/kommunisme)

Men sideløbende blev Jones mere og mere kritisk overfor kristendommen, og andre gange kaldte han nedsættende den traditionelle kristne Gud for "Skygod" (Himmelguden) i betydningen af, at det er naivt at tro på en Gud i den fysiske himmel over skyerne. Forestillingen om et liv i paradys efter døden kaldte han nedsættende for et håb om "pie in the sky".

Han kunne også finde på at smide Bibelen gennem lokalet eller trampe på den. Det var forbudt at eje en bibel i Jonestown, og der blev ikke bygget nogen kirke eller holdt gudstjeneste. I Jonestown havde det politiske budskab helt fortrængt kristendommen, for Jones havde ikke brug for at bruge kristendommen til at vinde nye tilhængere. Af samme grund udførte han ikke længere spektakulære "mirakler", hvor han fik folk til at hoste kræftknuder op eller lamme til at gå.

Jim Jones' spirituelle overbevisninger

Jim Jones troede ikke på den kristne Gud, men det betød ikke, at han var ateist. Han var overbevist om, at der eksisterer en åndelig virkelighed, og at mennesket overlever den fysiske død. Som barn hørte han sin mor fortælle om reinkarnation, og Jones delte overbevisningen om, at man som menneske har levet før, og at man vil leve igen i en ny krop.

I begyndelsen af 1960'erne begyndte han til sine mest loyale tilhængere at tale om, at han havde levet før, fx som Buddha og den sovjetiske statsleder Lenin, og at mange af hans nærmeste tilhængere havde været personer tæt på ham i disse inkarnationer. Nu var de alle samlet igen for at arbejde sammen om at få menneskeheden til at udvikle sig. Målet for menneskeheden var at skabe et mere lige og retfærdigt samfund, altså at leve i overensstemmelse med marxistiske idealer. Man kunne kalde det for 'spirituel marxisme'.

Senere talte han åbent om reinkarnation i sine prædiker i Californien, men for at imødekomme skepsis fra sine kristne tilhørere, understregede han, at man ikke behøvede at tro på genfødsel som medlem af Peoples Temple.

På "dødbåndet" kan man høre Jim McElvane, som var en af Jones' loyale medarbejdere, fortælle, at der ikke er nogen grund til at frygte døden, for han har talt med flere, der har haft erindringer om tidligere liv.

Hvad troede medlemmerne af Peoples Temple på?

Overordnet kan man skelne mellem tre forskellige grupper blandt medlemmerne af Peoples Temple, når det kommer til deres forhold til religion: Der var de kristne, de spirituelle og ateisterne.

For de kristne havde Gud givet Jim Jones særlige evner. Han havde Helligåndens kraft i sig og helbredte ved dens hjælp, og når Helligånden er Gud selv, så var det også muligt for nogle at opfatte Jones som guddommelig. De kristne kunne også se sig selv i Jones' fortolkning af det kristne bud om næstekærlighed. Kristendom handler ikke kun om *tro*, men også om *handling*.

For de spirituelle var mennesket et åndeligt væsen, som har levet før, og som vil leve igen i nye tilværelser. For dem handler livet på jorden om personlig åndelig udvikling. Målet er at blive et bedre menneske ved at hjælpe med at udvikle menneskene på jorden til et højere stadie. De spirituelle opfattede Jones som et menneske, der havde særlige åndelige evner som healer og clairvoyant, og de kunne se sig selv i hans budskab om reinkarnation.

For ateisterne handlede alt om det politiske budskab, det kommunistiske ideal, som Jones mere og mere åbent formulerede. Deres mål var at ændre et uretfærdig kapitalistisk samfund. De kunne se, at Jones' brug af kristendom og spiritualitet skaffede penge i kassen, som kunne bruges til godt formål, så de accepterede de religiøse elementer i en højere sags tjeneste.

Umiddelbart kan det virke mærkeligt, at de kristne, de spirituelle og ateisterne alle blev medlemmer af den samme kirke, men det som bandt dem sammen, var tre ting: Jim Jones, sagen og fællesskabet. For det første var de alle enige om, at Jim Jones var noget særligt, hvad enten det gjaldt overnaturlige evner (de kristne og de spirituelle) eller blot evnen til at samle en stor mængde mennesker om det samme politiske mål (ateisterne). Hvis det ikke var for Jim Jones, havde der ikke været noget Peoples Temple.

For det andet var de alle enige om det overordnede mål, nemlig idealet om at skabe et mere socialt retfærdigt samfund fri for racisme. Det var sagen, som de arbejdede for, og det ideal, som de selv levede i overensstemmelse med. For det tredje var der for mange et helt unikt fællesskab i Peoples Temple. Flere af dem, som overlevede 18. november 1978, siger, at de ikke siden har oplevet et så stærkt sammenhold.

De kristne, de spirituelle og ateisterne engagerede sig i Peoples Temple, fordi de have bestemte forestillinger om livet og verden, men det er også væsentligt at sige, at mange blev medlemmer af Peoples Temple, fordi de havde brug for hjælp. De havde fx brug for hjælp til at komme ud af et stofmisbrug, komme væk fra gaden, eller blive sikret en tryk alderdom. Det kan godt være, at religiøse og politiske elementer også spillede en rolle for nogle af dem, men der var utvivlsomt flere, for hvem den materielle tryghed og fællesskabet har været det vigtigste for deres engagement i Peoples Temple.

Personlige historier

Odell Rhodes (1942-2014)

Der er få personer, som var til stede i Jonestown, da giften blev udleveret d. 18. november 1978, som har overlevet. Odell Rhodes er én af dem. Følgende beskrivelse bygger på bogen *Awake in a Nightmare. Jonestown: The Only Eyewitness Account* (1981) af Ethan Feinsod.

Odell Rhodes blev født i 1942 i Greenville, South Carolina, USA, af fattige teenageforældre. Faren deltog tre år i 2. verdenskrig, men efter hjemkomsten i 1945 blev han skilt fra sin hustru. Rhodes blev derfor som 3årig sendt til Detroit, hvor han blev opfostret af sin onkel og tante. De behandlede ham godt, men Rhodes savnede sin mor og far.

Fra han var 8 år gammel, rejste han tilbage til Greenville hver sommer, og han holdt meget af at arbejde på bedstefarens gård. Som 16årig havde han planer om at flytte tilbage til sin mor, men så døde hun pludselig. Hans far arbejdede i militæret som sergent, og Rhodes havde kun set meget lidt til ham igennem årene. Men Rhodes idylliserede sin far, og han ville gerne være soldat som ham.

Som 17årig, et år før han var færdig med gymnasiet, meldte Rhodes sig derfor til hæren. Han fik artilleritræning og blev i 1960 udstationeret i Korea. Efter hjemkomsten til USA blev han sendt til et militæranlæg i Colorado. Her mødte han i byen en anden soldat, som bad ham hjælpe med at pantsætte et jakkesæt. Det kunne han ikke selv gøre, påstod han, da han ikke var gammel nok. Rhodes sagde ja, men det viste sig, at jakkesættet var stjålet, og derfor blev Rhodes sat for en krigsret. Dommeren troede ikke på Rhodes' historie, og han blev dømt til et år i fængsel. Derudover mistede han sin rang og blev smidt ud af militæret i vanære.

Efter et halvt år i fængsel lykkedes det Rhodes at få en ny chance i militæret, da hans forseelse havde været af mindre alvorlig karakter. I 1963 blev han sendt til et militæranlæg i Alabama, hvor han skulle køre lastbil. I Alabama mødte Rhodes for første gang racisme. Han blev chikaneret af det lokale politi, nogle butikker havde to indgange, en for "hvide" og en for "farvede", og en gang blev han af nogle lokale bedt om at forlade en restaurant, fordi han var sort. Det skabte en vrede i Rhodes og en følelse af, at der var noget galt med det amerikanske samfund, når der eksisterede så åbenlyse uretfærdigheder.

En morgen vågnede Rhodes i barakken til lyden af en sergent, der råbte "nigger" til en af hans venner, som havde sovet over sig. Det fik Rhodes til i raseri at løbe mod sergenten, der flygtede. Det lykkedes Rhodes at undgå endnu en krigsret, men han blev i stedet sendt til Korea som radiooperatør.

I 1966 fik Rhodes besked om, at hans bror var død i kamp i Vietnam. Det ramte ham hårdt. Han havde ikke set sin bror i lang tid, men han følte, at han endnu engang, lige som med hans mor, havde mistet muligheden for at få et tæt forhold til et nært familiemedlem.

Skæbnen ville, at hæren sendte Rhodes til Vietnam i 1967. Det var egentlig en fejl, for det var en regel, at man som den sidst overlevende søskende i en familie ikke måtte blive sendt ind i en kampzone. Men Rhodes var ligeglad. Han følte, at det ville være kujonagtigt at sige nej.

Efter et halvt år opdagede hæren fejlen, og Rhodes blev sendt til Korea for tredje gang. Her var han indtil maj i 1968, hvor han fløj tilbage til USA. Han var nu efter 8 år færdig med sin kontrakt i militæret.

Tilbage i Detroit havde Rhodes forskellige Jobs, bl.a. på en bilfabrik. En kollega introducerede ham for heroin, og det blev starten på et længerevarende misbrug. For at skaffe penge til stoffer begyndte Rhodes sammen med nogle venner at begå indbrud. En dag stjal han sin værelseskammerats fjernsyn og solgte det. Det endte i et skænderi på gaden, hvor Rhodes blev skudt i låret.

Rhodes skulle opereres flere gange, og det tog flere måneder, inden han kunne forlade hospitalssengen på krykker. Herefter begyndte det for alvor at gå ned af bakke. Han levede på gaden og hang ud med alfonser, pushere, tyve og svindlere.

Fra 1969 til 1976 blev han arresteret 12 gange og sad sammenlagt halvandet år i fængsel. Han var stofmisbruger og tjente penge ved at svindle kunder og sælge stoffer. Det var et hårdt liv på gaden. Flere af hans bekendte døde af stoffer eller blev skudt.

Rhodes prøvede flere gange at blive stoffri, men hver gang endte han tilbage på gaden efter en kort periode. I 1976 var han mere end træt af sit liv. Han ønskede at komme ud af sit misbrug, men han havde brug for hjælp. Så en dag mødte han en af sine gamle bekendte fra gaden, John Dine, der var alkoholiker. Dine var for noget tid siden taget med en af Peoples Temples busser til San Francisco efter at have hørt en af Jim Jones' prædiker i en kirke i Detroit.

Nu var Peoples Temple tilbage i Detroit for at værge nye medlemmer, og Dine var taget i forvejen for at sprede budskabet. Rhodes kunne næsten ikke kende Dine:

"Da jeg så ham", husker Rhodes, "kunne du have væltet mig med en fjer. Jeg mener, da John rejste, var han så beskidt, at du ikke kunne sige, hvilken farve hans tøj havde. Nu stod han der i et jakkesæt, og jeg har aldrig set nogen forandre sig så meget. Den ene dag ser du ham, og den næste dag skal du se virkelig nøje efter for at finde ud af, hvem du taler til. Jeg kan kun beskrive det på den måde, at han lignede en forretningsmand, og han opførte sig på en helt anden måde end den John Dine, som jeg kendte. Jeg tænkte, hvis de kan gøre det for ham, så kunne de også gøre det for mig.

Dine satte Rhodes i forbindelse med Marie Lawrence – en tidligere stofmisbruger fra Los Angeles, som havde fået til opgave at tale med mulige nye medlemmer. Marie Lawrence tog Rhodes med til et roligt sted foran kirken og indledte en samtale. Rhodes husker ikke detaljerne i samtalen, men han husker, hvordan den endte – Rhodes trak en kniv op af lommen og bad hende flytte sig.

Natten før havde Rhodes og en bekendt, som han husker som Lester, stjålet en pelsfrakke fra en parkeret bil. Efter tyveriet smuttede Lester og efterlod Rhodes med den hammer, som de havde brugt til at smadre vinduet. Da Lester satte i løb, råbte Rhodes, hvis højre ben var blevet ødelagt af en kugle, at han skulle sætte farten ned. Lester så sig ikke tilbage. Rhodes konkluderede, at Lester ikke var interesseret i at give ham penge for hans andel af jakken, og Rhodes sendte Lesters hammer tilbage til ham med luftpost. "Jeg ramte ham", husker Rhodes bedrøvet, "men han sagtede ikke farten".

Siddende på fortovet sammen med Marie Lawrence den efterfølgende dag, fik Rhodes øje på Lester, som nærmede sig og lignede en mand, der havde solgt en pelsjakke, og som nu var klar til at tale om

en hammer i baghovedet. Mens Rhodes bad Marie om at flytte sig, åbnede han sin kniv under noget avispapir.

"Du ramte mig for helvede i hovedet!"

"Det er ingenting mod det, jeg ville have gjort, hvis jeg havde fanget dig."

"Nå, hvad vil du gøre ved det nu, mother-fucker!"

Rhodes rejste sig og var klar til at bruge sin kniv, men Marie Lawrence havde ikke flyttet sig en tøddel.

"Pludselig så jeg mig rundt, og der stod 5-6 personer fra Peoples Temple bagved os – alle mænd og alle omkring dobbelt så store som mig og Lester tilsammen". Lester forduftede og således også konfrontationen.

"Vi er fredelige folk", forklarede Marie Lawrence, "men når en af os kommer i problemer, så er alle i problemer." Rhodes var så chokeret – og bevæget – at han undskyldte sig selv og gik hen for at skyde en masse heroin. "Her var jeg, en total fremmed, og de var villige til at involvere sig på den måde. Det var jeg ikke vant til – på gaden er det sådan, at jo flere problemer, du har, jo mere er du alene."

Halvt besluttet på at blive medlem, fortsatte Rhodes til sin onkels hus i den vestlige ende af byen. "Jeg tænker, at jeg tog derhen for at sige farvel. Jeg sagde faktisk farvel, men på det tidspunkt havde min familie hørt om så mange af mine planer, at de ikke lagde noget i det. Det var bare mig, som endnu en gang talte om, at i morgen skal der ske noget nyt."

Han skyndte sig tilbage til midtbyen og stoppede kun for at købe og skyde endnu en pose heroin. "Jeg tænker, at jeg var ved at finde ud af, hvad de ville sige, hvis jeg dukkede op høj på stoffer." De sagde ingenting. Marie Lawrence forklarede reglerne: Ingen stoffer, ingen alkohol, ingen rygning; og en prøveperiode hvor Rhodes og Templet kunne finde ud af, om de var rigtige for hinanden. Rhodes accepterede, og med den hensigt at skyde en sidste pose heroin, sagde han, at han ville tage hjem og pakke sin kuffert. Marie Lawrence rystede på hovedet. "Du behøver ikke andet end det tøj, som du har på kroppen", sagde hun i en tone, som viste, at hun godt vidste at tøj ikke var det, som Rhodes havde i tankerne.

Den aften fik Rhodes det første glimt af Jim Jones. I kraft af hans tilstand var det ikke meget mere end et glimt, men det afholdt ikke Rhodes fra at danne sig et første indtryk: "Jeg var ret høj på stoffer, så jeg fik ikke så meget med af det, han snakkede om – men det tog mig ikke to minutter at regne ud, at han var en bondefanger (engelsk: con man).

Rhodes indrømmer, at han var lettere overrasket over, at lederen af Peoples Temple var en person med samme karaktertræk som en gadesvindler, men den erkendelse afskrækkede ham ikke. "Her er sagen. Hvad forskel gjorde det? Okay, og hvad så, han var en bondefanger. Hvad skulle han franarre mig? Jeg havde ikke en skid. Desuden, Jones havde ikke noget at gøre med, at jeg blev medlem. Hvad der fejede benene væk under mig, var menneskene. Jeg tror ikke, at jeg havde indset det på det tidspunkt, men det værste ved at leve på gaden er, hvor ensom du er. I otte år havde jeg i bund og grund ikke haft en ven. Jeg ville måske hustle sammen med dig, blive høj eller fuld sammen med dig, men i sidste ende havde jeg ikke råd til at have nogle følelser for dig. Det er noget alle herude forstår – du bekymrer dig om din egen røv først."

”Lige pludselig er der den her gruppe mennesker, som ikke aner, hvem jeg er, og de gør alt for at hjælpe mig og vil gerne have, at jeg bliver en del af dem. Det blæste mig bagover – jeg havde glemt, at der fandtes sådanne mennesker.”

”Hvordan fik det mig til at føle? Jeg følte mig som et fjols, fordi jeg ikke havde været sammen med sådanne folk hele mit liv. Jeg tænkte, det her er det. Det er lige præcis, hvad jeg har ledt efter – hvad jeg har ledt efter hele mit liv.” (Feinsod 1981: 51-53)

Odell Rhodes tager herefter med Peoples Temple tilbage til San Francisco, hvor han kom ud af sit stofmisbrug. Der var flere ting, som imponerede ham. Han fik et sted at bo, penge til tøj og mad, og han kom til lægen og tandlægen. Børnene var velopdragne og glade. Og jo mere han lyttede til Jim Jones, jo mere vakte hans budskab om lighed og social retfærdighed genklang. Rhodes havde længe været utilfreds med den racisme, han havde mødt.

Jones sagde, at slaveriet aldrig for alvor var stoppet. Det udtrykte sig nu blot på andre måder. Rhodes fortæller:

”Han bad folk om at rejse sig op og fortælle, hvad de havde oplevet. Jeg husker en aften, hvor en lille gammel dame, hun må have været omkring 80 år, rejste sig op og fortalte, hvad hun havde oplevet, da hun var en lille pige i Sydstaterne. Jeg husker ikke alle detaljerne, men en dag skete der noget på den farm, hvor hun arbejdede. Den hvide mand, som ejede stedet, kom ind i hendes hus og begyndte at kaste med tingene. Der var en kvinde, som lige havde fået en baby – den var ikke mere end et par uger eller et par måneder gammel – og denne her fyr løftede dens krybbe og kastede også med den. Babyen døde, men der skete ikke noget med den hvide mand.”

”Jeg kan huske, at da hun var færdig med at fortælle sin historie, sad Jones og græd, og snart sad alle og græd helt vildt, og til sidst sagde Jones: ”Vi kan ikke lade ting som dette ske mod os mere – vi kan ikke leve et sted som dette. Det er et levende helvede.””

”Selv hvis det ikke havde været Jones, som sagde det – lige meget hvem, der havde sagt det – så behøver du ikke arbejde særligt hårdt for at overbevise sorte om, at de stadig bliver behandlet som slaver. Jeg mener, da han sagde, at det at leve i dette land er som et levende helvede, så ville du helt sikkert ikke se nogen rejse sig op og begynde at vifte med det amerikanske flag.” (Feinsod 1981: 92-93)

Odell begyndte at arbejde med at passe børnene i Peoples Temple og efter nogle måneder flyttede han ind i et kollektiv, som var typisk for Peoples Temple:

Rhodes boede i stueetagen forrest i huset sammen med seks børn i alderen syv til tolv år, tre sorte og tre hvide. Bagerst på samme etage boede moren til tre af drengene sammen med tre piger, hvoraf to var hendes egne. Ovenpå levede fire andre voksne og tre teenagepiger i fire rum, ingen af dem var i familie med hinanden. Rhodes havde ansvaret for alle drengene, også for dem hvis mor boede nede ad gangen. Alle i huset spiste alle deres måltider i Templets store spisesal på Geary Street, og Templet betalte for alle udgifter. To af de voksne havde job uden for Templet; Rhodes og to andre arbejdede i Templet.

"Grundlæggende, så var det gode tider. Det var som en stor familie, og der skete altid noget. Jeg har aldrig grint så meget i mit liv. Helt ærligt, så var det for mig den perfekte måde at leve på. Ingen i det hus kunne have levet lige så godt, hvis de havde levet for dem selv. Ingen af kvinderne kunne have arbejdet – de var blevet placeret på et lille værelse et sted sammen med deres børn på bistandshjælp – og jeg ved ikke, hvordan resten af os ville have overlevet. På denne måde havde vi det alle godt og ikke nok med det, vi havde en fantastisk god tid." (Feinsod 1981: 96-97)

For Odell Rhodes betød kristendommen ikke særlig meget, men det gjorde den heller ikke for Jones. Rhodes var helt klar over, at Jones brugte kristendommen til at nå sine politiske mål:

Rhodes havde aldrig hørt noget der bare kommer tæt på Jones' bibellektioner. "Han sagde", husker Rhodes, "at Bibelen ikke var det papir værd, som den var printet på." Ifølge Rhodes, så kunne Jones godt lide at undervise i udvalgte passager fra Bibelen og afsløre "logiske inkonsistenser". Det kunne være historien om Adam og Eva. Han ville læse op indtil det sted, hvor de får to sønner, Kain og Abel, og da Kain tager til Landet Nod, ville han kigge op og sige: "Hvis Adam og Eva var de første mennesker, og Kain og Abel var deres eneste sønner, hvor helvede kom folkene fra Nod så fra?"

Med væmmelse i ansigtet ville Jones så kaste Bibelen på gulvet [...] Ifølge Rhodes, så kunne Jones egen tro sammenfattes i nogle få sætninger: "Jeg tror ikke på nogen fandens Gud, som jeg ikke kan se. Der er ingen himmel oppe over skyerne; og det eneste helvede er den verden, vi lever i." Rhodes husker, at Jim Jones hævdede, at han var Gud. "Men når han sagde det, så talte han sædvanligvis om det sted i Bibelen, hvor der står, at der er en lille smule af Gud i alle. Jeg forstod det altid sådan, at han forsøgte at indprente folk, at de ikke skulle stole på nogen Gud oppe i skyerne. For hvad har han nogen sinde gjort for dig? Han ville have folk til at være afhængige af sig selv og hinanden – og af ham."

Men mere end noget, som Jones gjorde, så var Rhodes dybt fascineret af hans mirakler. Ikke fordi han troede på mirakler, men fordi han observerede en mester i aktion [...] "Han var", siger Rhodes ligeud, "den bedste fupmager, som jeg nogensinde har set. Jeg kendte fyre, som kunne tale dig fra alt i dine lommer, og Jones ville have givet dem tørt på. Jeg mener, han var lige blevet færdig med at fortælle dem, hvor stor en krukke lort Bibelen var, og så ville han bagefter vende sig rundt og udføre et mirakel, som de ikke engang ville vove at putte i Bibelen, det var grotesk. Og han havde folk i sin hule hånd." (Feinsod 1981: 93-94)

Rhodes var lykkelig for sin tilværelse i San Francisco, og da de fleste kernemedlemmer fra Peoples Temple flyttede til Jonestown, flyttede han gladeligt med.

Rhodes forelskede sig hurtigt i Jonestown. Arbejdet i markerne var det hårdeste, han havde prøvet i sit liv, men han var glad:

Det var så tilfredsstillende; jeg mener, her var jeg 33 eller 34 år gammel, eller hvad jeg nu var, jeg havde aldrig gjort noget i mit liv, der var en skid værd, og lige pludselig forvandler jeg 10.000 banantræer til 70.000 og hjælper med at rydde junglen et par meter hver dag. Jeg havde svært ved at tro, at jeg var heldig nok til at være en del af noget så stort som det sammen med folk, som jeg holdt af – det var helt

anderledes end at arbejde for penge, jeg var træt som en i helvede, men jeg følte, at jeg ikke kunne vente med, at det skulle blive morgen igen, så jeg kunne fortsætte [...]

At forlade Jonestown var det sidste, som Odell Rhodes tænkte på [...] ”Det var ikke perfekt – det siger jeg ikke, at det var. Vi savnede helt sikkert ting. Jeg kan huske, at jeg brugte mit sidste stykke tyggegummi i omkring en måned, og det var overbefolket, og arbejdet var ret hårdt sommetider, men når du sammenlignede det med alt det, som vi opnåede, så betød de dårlige ting ikke en skid. Personligt følte jeg, at jeg aldrig havde været lykkeligere, og jeg følte ikke, at jeg var et ensomt sted langt væk hjemmefra – jeg følte, at jeg endelig var hjemme. (Feinsod 1981: 115 & 118-119)

Da kongresmedlem Leo Ryan og afhopperne er taget afsted d. 18. november 1978, bliver alle kaldt til den stor pavillon. Rhodes opdager hurtigt, at ikke alt er, som det plejer, da der er opstillet bevæbnede sikkerhedsvagter. Han sidder kun få meter fra Jim Jones og hører på diskussionen om, hvorvidt de skal begå kollektivt selvmord. Rhodes var villig til at dø i forsvaret for Jonestown, men han så ikke nogen pointe i at begå selvmord. Han tænkte på, hvordan han kan slippe væk.

Det er børnene, som først skal have gift, og Rhodes er vidne til de første, der drikker:

To sygeplejersker [...] bringer blandingen af saftevand, cyanid og valium op til scenen. De placerer det på et langt foldebord [...] Uden at blive spurgt er der en ung mor, Ruletta Paul, som sidder på første række med sit spædbarn, som rejser sig op og går hen til bordet. Få skridt derfra sider Odell Rhodes og ser med vantro på, at Ruletta Paul tager en kop gift fra bordet.

”Hun hældte det bare uden videre ned i babyens hals. Og så tog hun resten selv. De døde ikke med det samme. Hun havde tid til at gå uden for. Jeg så hende gå, og så kom den næste kvinde, Michelle Wilson, med hendes baby og gjorde det samme.” (Feinsod 1981: 195)

Folk bliver bedt om at stille sig i kø, og på det tidspunkt rejser Rhodes sig op. Han går uden for pavillonen, men han kan ikke komme længere væk, fordi der står bevæbnede vagter. Imens drikker mødre gift af en kop og deres babyer får giften sprøjtet ind i munden. Folk løber rundt omkring for at sige farvel til hinanden.

Det er voldsom smertefuldt at dø af cyanidforgiftning, og Rhodes forsøger at trøste de børn, som dør omkring ham. Så hører Rhodes, at lægen Larry Schacht har brug for et stetoskop. Han ser en af sygeplejerskerne gå væk, siger det til hende og får sammen med hende lov til at passere forbi vagterne. Han får besked på at kigge inde på sygeplejerskernes kontor, og derfra lykkes det for ham at snige sig væk og gå ud i junglen. Han var en af de få, som overlevede.

Deborah Layton (f. 1953)

Deborah Layton blev medlem af Peoples Temple i 1971 som 18årig og forlod kirken seks måneder før massakren i Jonestown. Hendes bror, Larry Layton (f. 1946), fik d. 18. november 1978 af Jim Jones besked på at tage til landingsbanen i Port Kaituma med henblik på at dræbe kongresmedlem Leo Ryan. Den oprindelige plan var, at Larry skulle skyde piloten, mens flyet var i luften, så det faldt ned i junglen og dræbte alle ombord. Men der var så mange afhoppere, at der var brug for to fly, så efter aftale med Jones' sikkerhedsfolk, der også var dukket op på landingsbanen, endte han med at skyde mod passagererne i det mindre fly. Han skød og sårede to afhoppere, inden hans pistol gik i baglås. Larry sad i fængsel i Guyana og USA fra 1978 til 2002.

I 1998 udgav Deborah Layton bogen *Seductive Poison – A Jonestown Survivors Story of Life and Death in The Peoples Temple*. Hun skrev bogen, fordi hun gerne ville give hendes seksårige datter svar på, hvad der var sket med hendes familie, og hvorfor hendes mor havde været med i en sekt. Deborah følte også et behov for selv at finde svar på og bearbejde, hvad der var sket. I over 15 år havde hun i høj grad lukket ned for den del af sit liv. Hun var fyldt med skam over, at hun forlod sin kræftsyge mor i Jonestown, og at Larry blev straffet af Jim Jones for hendes handlinger.

Deborah Layton blev født 7. februar 1953 i Utah, USA. Hendes mor, Lisa, var af jødisk afstamning og kom fra et velhavende hjem i Hamburg, men måtte flygte fra nazisterne i 1938. I 1941 blev hun gift med Deborahs far, Lawrence, der på det tidspunkt havde en forskerstilling på universitet. Ægteparret Lisa og Lawrence Layton fik i alt fire børn. Deborah er den yngste, og hun har tre ældre søskende, hvoraf Larry, den næst yngste, er 7 år ældre.

Deborah voksede op i et velstillet og trygt hjem. Hendes mor og far havde ægteskabelige problemer, men hun var et elsket barn. Hun havde et godt forhold til sin far, som kaldte hende for sin lille "Bugsy". Hendes mor var også god og kærlig, men Deborah følte en afstand imellem dem, som hun ikke kunne finde ud, hvad handlede om. Moren havde et fortroligt rum med hendes ældre søskende, som Deborah ikke blev lukket ind i. Først senere fandt hun ud af, at moren var jøde, at familien var flygtet fra nazisterne i Tyskland, og at hendes mormor begik selvmord i 1952. Det havde moren hold skjult for hende.

Deborah havde et godt forhold til sine ældre søskende, som ofte legede med hende, og det var derfor en stor sorg, da de en efter en rejste væk for at gå på universitetet. Som 10årig var hun alene i huset med hendes mor og far, og det begyndte efterhånden at gå skævt mellem dem. Hendes ældre søskende var velopdragne, dygtige og flittige, men med Deborah var det noget andet. Hun digtede bl.a. historier om, hvordan hun i virkeligheden var en indianerprinsesse, som var blevet bortadopteret. I kvarteret fik hun derfor øgenavnet Lyve-layton. Som ung teenager gjorde hun oprør. Tidligere havde hun været lærerens kæledægge, men nu var hun provokerende, tog stoffer og fik dårlige karakterer. Hun var vred på verden og følte sig alene og misforstået.

Forældrene havde svært ved at håndtere hendes opførsel, og det endte med, at hun som 16årig blev sendt på kostskole i England. Her mødte hun Mark Blakey, som hun blev kæreste med, og som også senere blev medlem af Peoples Temple. I den første sommerferie på kostskolen i 1970 var hun for første gang hjemme på besøg hos sine forældre i USA. Hendes storebror, Larry, havde skrevet, at hun burde komme og besøge ham. Han var blevet medlem af en kirke, som hed Peoples Temple, og de

havde en præst, som ikke bare talte om Jesus, men handlede som ham. Det tiltalte Larry, som altid havde været interesseret i at bekæmpe social uretfærdighed.

Deborah tog til Redwood Valley i det nordlige Californien, hvor hun til en gudstjeneste for første gang mødte Jim Jones. Hun følte, at Jim talte direkte til hende. Hun følte sig set, anerkendt og forstået, og han måtte være noget helt særligt, for han kunne også helbrede folk. [TH: jeg har oversat teksten, der beskriver dette møde / Layton 1998: uddrag fra side 36-43].

Efter gudstjenesten talte Deborah med Carolyn Layton, som blev gift med hendes bror, Larry, i 1967. De var nu skilt, og Carolyn var Jim Jones' elskerinde og en af hans mest betroede medarbejdere, men det vidste Deborah ikke på dette tidspunkt.

Carolyn fortalte Deborah, at hun og Jones troede på reinkarnation. Jim havde både været Jesus og den russiske leder Lenin i et tidligere liv. Altid havde han kæmpet for social retfærdighed, og nu var han en sidste gang vendt tilbage til jorden for at hjælpe folk med deres åndelige udvikling, så de kunne komme med ham til det næste åndelige plan. Carolyn fortsatte:

"Han er kommet tilbage en sidste gang for at bringe os væk fra religion og hen mod oplysning. Han forsøger at vise os, at socialisme er Gud." Jeg var forvirret, og hun virkede skuffet over, at jeg ikke kunne følge med. "Lad mig uddybe. Jim forsøger at åbne folks øjne. Han kan kun nå dem gennem religion. Når han helbreder og underviser, vil de efterhånden forstå, at religion er opium, som bliver brugt til at holde masserne nede. Kun Jim kan føre folk til lyset. Gennem ham kan vi nå til det næste plan." (Layton 1998: 45-46)

Man kan her se, at Carolyn (og Jim) bruger ordet "religion" som en modsætning til deres egen spirituelle tro. Organiseret religion er forbundet med noget negativt, der slavebinder folk, hvorimod deres egen tro er frisættende. Men religionsfagligt set er troen på reinkarnation og åndelige planer selvfølgelig en *religiøs* overbevisning, for en af de definerende træk ved religion er troen på en overnaturlig virkelighed.

For Deborah havde besøget i Redwood Valley været livsforandrende: "Jeg var 17 år gammel og dybt imponeret over den betydning, som præsten James W. Jones havde tildelt mig. Endelig var der sket det, som jeg havde sukket efter hele mit liv, en voksen syntes, at jeg var klog, betydningsfuld og interessant." (Layton 1998: 49)

Efter Deborah blev færdig på kostskolen i England, rejste hun tilbage til USA og blev i 1971 medlem af Peoples Temple, Det samme gjorde hendes kæreste Mark, og der gik ikke længe, før de blev gift, så Mark kunne blive i USA.

Når man går ind i et stærkt religiøst fællesskab, så vil man begynde at overtage gruppens normer og værdier, og selv om nogle af disse for udenforstående ser mærkelige ud, så vil de inden for gruppens logik give god mening for medlemmerne. Deborah giver følgende beskrivelse i sin bog:

Jim fortsatte med at trække Mark og mig ind i hans verden, Han gav os en følelse af, at vi var betydningsfulde, og til gengæld overlod vi vores vilje til ham. Hans nærvær udfyldte min indre tomhed, og efterhånden blev hans livsmål også mit. Det var let at være en del af Jims verden; den var allerede etableret, møbleret, havde venlige indbyggere, øjeblikkelige venskaber, etablerede regler og grænser. Jim var venlig og opmærksom. Han fortalte, at jeg kunne opnå alt, som jeg besluttede for mig for. Jeg voksede [...] Selvom om jeg savnede mine forældre, vidste jeg, at jeg måtte lykkes med noget, og dette var min sidste chance. Min nye fader var streng, han var tilhænger af tough love og lod mig ikke omgå reglerne. Han udfordrede mig, styrkede min selvtillid med ros og fik mig til at føle mig tryk [...]

Efterhånden som jeg faldt til ro, blev mere selvsikker og besluttet på at lykkes, blev [min forældre] forundrede og lettede. Jeg blev faktisk mere moden. Nogle bekymringer havde de dog stadig, da jeg, ligesom Larry, besøgte dem mindre og mindre. Selv jul og Thanksgiving blev nu tilbragt sammen med min nye familie.

[...] Efterhånden som uger blev til måneder i Templet begyndte jeg at føle en lille smule hjemve og med det en dyb følelse af skyld. Jeg savnede mine forældre, jeg savnede at kunne ryge en cigaret, men værst af alt hadede jeg de daglange eller weekendlange vækkelsesmøder. Jeg vidste, disse møder var vigtige. Jim havde forklaret mig, at han og jeg måtte hjælpe de fattige, og at dem som stadig var bedøvet af religionens opium skulle bringes til oplysning – socialisme. Men det var et fuldtidsarbejde, og jeg var ikke vant til en sådan selvopofrelse.

Men jeg følte endnu mere skyld over, at jeg en gang imellem ønskede, at jeg ikke var blevet medlem. Fader holdt mine forræderiske tanker i skak, når han advarede os om, at det ville give dårlig karma at forlade kirken. Under hans prædikener mindede han os om, at dem som havde besluttet sig for at blive medlem, havde gjort det, fordi de var på grænsen til at gå over til det næste åndelige plan. Uden hans hjælp, ville det ikke lykkes for os. Dem som forlod eller på nogen måde forrødte Sagen, ville blive genfødt som den lavest livsform på jorden, og det ville tage os hundrede tusinde år at nå til vores nuværende stadie igen. Jeg ønskede ikke at starte forfra som en amøbe.

Jeg begyndte at rapportere alle mine negative tanker. Jeg følte, at det holdt mig i skak. Jeg fortalte mig selv, at nonner og præster også bekendte deres synder. Jeg var i kontrol, når jeg rapporterede mine forræderiske tanker med henblik på at forbedre mig. Med tiden blev jeg det perfekte kar for min leders dogmer.

Processen med at kontrollere nye medlemmer begyndte øjeblikkeligt, og jeg er ikke sikker på, at jeg nogensinde kommer til at gennemskue, hvad der forhindrede os i at se hans bedrag, hans løgne og hans manipulation. Kun et par dage efter, at jeg meldte mig ind, lærte jeg, at "alle mænd er homoseksuelle, undtagen Jim". Jeg var forbløffet, men da ingen betvivlede det, troede jeg på det. Når jeg hørte Larry og Karens seng bevæge sig rytmisk, tænkte jeg, at de endnu ikke vidste, at Larry var homoseksuel. Det fik mig også til at tvivle på Mark. Jeg blev flov på vegne af de mænd, som jeg kendte, og undrede mig over, hvorfor de foregav at være noget andet.

Jeg blev endnu mere flov på vegne af de mænd, jeg kendte, da Jim lærte os, at de mænd, som groede skæg rundt om munden, i virkeligheden ønskede at være "fisser" (engelsk: pussies). Når jeg bemærkede de optegnede bakkenbarter på Jims kinder, faldt det mig ikke ind, at han måske følte sig truet af viriliteten hos de mænd, som havde stort skæg og brysthår, og at det var derfor, at han forbød hans mandlige følgere at vise det.

Denne skæve logik var blot en af metoderne, som Jim brugte til at kontrollere sin menighed. Han ønskede at afskrække folk mod at danne bånd til personer af det modsatte køn, fordi det kunne svække vores troskab til ham. Det forekom mig ikke underligt dengang, at det kun var mænd, som var homoseksuelle. Jeg kunne ikke se det snu bedrag, som fik Jim til at være den eneste "sande mand", og som fik hans mandlige lyster til at være de eneste legitime.

Snart derefter forstod jeg, at kirkens politik forbød seksuelle relationer mellem medlemmerne. Vi blev lært, at sex var selvisk og skadeligt, fordi det fjernede vores tanker fra at hjælpe andre. Jim sagde, at i enhver vigtig organisation, der havde eksisteret før vores, havde sex altid lokket de svage væk fra vejen til sandhed. Begær var en brist i ens karakter, og hvis man virkelig ville være dedikeret, så skulle man ikke udleve det. Dem, som ikke rettede sig efter reglerne, ville blive konfronteret offentligt. Hvis de var gift, skulle kvinderne erklære, at det var Fader, som de fantaserede om, når de var sammen med deres mænd. Disse pinlige bekendelser, som blev fremtvunget af Jim og hans medarbejdere, skulle afskrække os fra enhver form for tæthed mellem hinanden.

Ung, føjelig og ivrig efter at passe ind prøvede jeg på at lægge mine lyster efter drenge og forhold på hylden. Jeg var ved at blive mistroisk over for mænd. Men det var sværere at holde min seksuelle ligevægt, efter at Jim havde arrangeret mit ægteskab med Mark. At der aldrig skete noget de få gange, jeg var sammen med Mark, var mere et resultat af hans hengivenhed over for Fader, end det var min. (Layton 1998: 52-54)

Efterhånden steg Deborah i graderne, og i 1973 blev hun medlem af Planlægningskommissionen. Hun brugte al sin vågne tid på sine forberedende universitetsstudier og kirken. Hun deltog i gudstjenester lørdag og søndag efterfulgt af møder i Planlægningskommissionen, som varede til langt ud på natten, og i hverdagen deltog hun også i mange kirke-relaterede møder om aftenen, fx undervisning i socialisme og kommunisme.

I 1974 blev Deborahs mor også medlem af Peoples Temple, og hun lod sig skille fra sin mand, bl.a. fordi Jim Jones anbefalede det. Deborahs mand, Mark, blev sendt til Guyana for at hjælpe med at opstarte Jonestown. Deborah var ved at uddanne sig til operationsassistent på et sygehus. Hun var dygtig, og hun blev i 1975 tilbudt et job på et ledende hospital i San Francisco. Det gjorde hende stolt og gav hende selvtillid, men Jim var bekymret for, at det ville skubbe Deborah væk fra kirken.

På et møde i Planlægningskommissionen blev hun af en af sine tætte venner konfronteret med, at hun havde opført sig forræderisk over for kirken. Andre ledende personer kritiserede hende for at være forkælet. Deborah skriver:

Jims manøvre virkede. Fra klokken 19:00 og indtil den næste morgen blev jeg råbt ad, spyttet på og ydmyget. Endelig, mens mine arme hang stift ned langs siden, som det var forventet, når man blev konfronteret, fortalte Fader, hvor skuffet han var over mig, og at jeg ikke længere kunne spille min værdifulde tid uden for kirken. Han sagde: "Det er en forfængelig og selvisk ambition. I fremtiden skal dine ambitioner kun gælde mig og Sagen, skat."

Jeg fik besked på at pakke mine ting og øjeblikkeligt vende tilbage til Ukiah, hvor jeg skulle arbejde hårdt for at vise mit værd igen. Da alle havde forladt kirken, kom Fader ind på mit værelse, mens jeg pakkede. Han undskyldte for den hårde behandling og aede mit hår. "Jeg ville have stoppet det, skat,

men så ville det have set ud som om, at du var en af mine favoritter. Du ved hvor meget, du betyder for mig. Du er en af mine mest dedikerede følgere, men dette vil være godt for din indre styrke.”

”Tak, Fader”, hviskede jeg, taknemmelig for, at han tog sig tid til at tale med mig. I det mindste kunne jeg holde fast i, at Fader stadig elskede og forstod mig, han forsøgte blot at gøre mig stærk. (Layton 1998: 64)

Efter noget tid begyndte Deborah at arbejde tæt sammen med Carolyn, som specifikt havde bedt om hende som assistent. Deborah skriver:

Hun bad om, at jeg arbejdede sammen med hende om de skjulte og meget fortrolige ”afpresningsbånd”, hemmelige optagelser, som vi lavede af hvert medlem af Planlægningskommissionen.

Under vores ugentlige møder blev hver og en af os, for at ”bevise vores loyalitet over for socialismen”, bedt om at fortælle om de værste ting, vi havde gjort. Skrækkelige handlinger blev indrømmet på bånd, men dømt ud fra min egen erfaring var mange historier opdigtede i et forsøg på at overgå andre. Folk blev også bedt om at underskrive vidneudsagn, hvor der stod, at de havde mishandlet et barn, at de planlagde at myrde præsidenten eller en række andre ting. For at bevise min loyalitet skrev jeg kreative breve med detaljerede planer om, hvordan jeg ville torturere og myrde guvernøren, mit kongresmedlem og præsidenten; jeg løj om at have stjålet ting i en butik i byen, hvad som helst for at vise, at jeg ikke var bange. At opdigte disse historier så til at begynde med ikke så slemt ud, fordi Fader forklarede, at det blot var meningen, at de skulle bevise vores loyalitet over for ham. Ingen, ud over Carolyn – og nu mig – vidste, at de blev arkiveret og gemt klar til senere brug.

Det er svært at forklare, hvorfor jeg ikke indså, at der var noget alvorligt galt. Hvorfor jeg forblev døv for de alarmklokker, som ringede i mit hoved. Jeg ignorerede min tvivl og min samvittighed, fordi jeg troede, jeg ikke kunne tage fejl, ikke så meget fejl. En healer, socialist og vigtig offentlig leder kunne umuligt være en amoralsk mishandler, en afpresser, en løgner. Det faldt mig ikke ind, at Jim kunne være alle disse ting. Jeg tænkte, at det måtte være ekstremt smertefuldt for Fader at ofre sin egen godhed for den større Sag, som han gjorde, når han udførte – eller bad os udføre – forkastelige og ulovlige handlinger. Jeg så hans brud på moralen som selvopofrende handlinger, hvor målet helliger midlet. Og hvem var jeg til at kritisere ham? Min egen udvikling, blev jeg fortalt (og troede på), var ikke høj nok til at jeg kunne forstå Faders motiver og handlinger. Jeg kunne kun håbe på at blive oplyst ved at følge hans eksempel og stræbe efter at blive klogere og komme tættere på ham.

Ved at afpresse mine brødre fik jeg Jims anerkendelse og beviste min dedikation og sonede for min fejl. (Layton 1998: 69)

På en bustur til San Fransisco siger Jones til Deborah, at hun skal gå ind i hans private rum bag i bussen. Her tager han hendes tøj af og har sex med hende. Hun ønsker det ikke og fryser under handlingen. Det er en voldtægt, men Jones siger, at han gør det for hendes skyld for at give hende selvtillid, og Deborah vender det indad. Det må være *hende*, som har givet Jones signaler om, at hun har ønsket det.

I 1977 blev Deborah lukket ind i Jones absolutte inderkreds og fik indblik i kirkens økonomi. Hun hjalp med at indsætte millioner af dollars på bankkonti i andre lande. Jones flyttede pengene fra USA, fordi han var bange for, at den amerikanske regering ville indefryse dem, hvis de fik mistanke om, at Peoples Temple mere var en politisk organisation end en kristen kirke. Kirker er fritaget fra at betale skat, det er politiske organisationer ikke.

I august 1977 udgav bladet *New West* en meget kritisk artikel om Peoples Temple, hvilket fik Jones til at flygte til Guyana. Nogle måneder efter blev Deborah og hendes mor også inviteret til Jonestown. De glædede sig, for de havde hørt mange rosende beskrivelser af stedet, at det var som "paradis på jord". Moren havde fået konstateret kræft, og de håbede begge på, at det ville hjælpe hende at komme tæt på Jim.

Men livet i Jonestown var langt fra, hvad Deborah havde forventet. Hun beskriver det som en overbefolket arbejdslejr og et fængsel. Der er lange dage med hårdt fysisk arbejde i marken, dårlig mad, og Jim Jones bliver mere og mere paranoid og kontrollerende. Deborah oplever et samfund, hvor folk ikke kan tale frit af frygt for at blive straffet af Jones. Hun er også skræmt af en selvmordsøvelse, hvor alle bliver beordret til at drikke "gift" og først bagefter får at vide, at det blot var en loyalitetstest. Hun beslutter sig derfor for at forsøge at flygte. Det lykkedes, da hun efter fem måneder bliver sendt til hovedstaden Georgetown. Med hjælp fra hendes storesøster og den amerikanske ambassade får hun plads på et fly til USA.

Tilbage i USA forsøger Deborah at råbe medierne og de amerikanske politikere op. Hun samarbejder med centrale folk i De Bekymrede Pårørende. Hun advarer om, at folk i Jonestown ikke er frie til at forlade stedet, og hun vurderer, at der er risiko for, at Jim Jones på et tidspunkt vil gennemtvinge et kollektivt selvmord.

Kun kongresmedlemmet Leo Ryan reagerer for alvor på hendes opråb, og selv han har nok ikke helt forstået situationens alvor, da han ubeskyttet rejser til Guyana. Nogle dage senere er han og 917 andre personer døde.

Tekster

Uddrag fra prædiken af Jim Jones fra Indianapolis i 1959

I denne prædiken tager Jim Jones udgangspunkt i Apostlenes Gerninger fra Det Nye Testamente i Bibelen. I starten af Apostlenes Gerninger står der, at Jesus efter sin død og opstandelse steg op til himlen. Herefter kommer Helligånden over apostlene på pinsedagen, og de går rundt og døber folk i Jesu Kristi navn.

Jones [læser op fra Apostlenes Gerninger kap. 2 vers 42, der handler om de første personer, som apostlene døbte]: ”De holdt fast ved apostlenes lære og fællesskabet”. Denne lære var ikke en *passiv* ting. Det var en *aktiv* ting [...] De lærte om Guds veje. Vågn op, børn! Hvis du sover nu, så vågn op! Hvis du har brug for helbredelse, så kom herop, så vil jeg helbrede dig. For Gud er det i aften muligt at fjerne byrderne. Tror I ikke?

Menigheden: Amen.

Jones: [...] Årsagen til, at vi ikke kan overholde læren, er, at vi er lidt *kolde*. Vi er alt for påvirkede af *verden* i vores liv. Vi er viklet ind i menneskelige interesser. Det må vi komme ud over [...]

De fleste af jer har brug for at vaske nogens fødder i dag [...] og ikke den lille bedstemor, som du elsker, men du har brug for at gå hen til den person, som du virkelig ikke kan lide [...]

Jeg håber, at før vi går i aften, så vil vi *vokse* sammen, at vi vil komme til at kende hinanden, og at I vil fortælle nogen om, hvem I er, og give dem Guds kærlighed [...] Vi vil bede *vores* Fader i himlen ...

Medlem af menigheden: Yeah!

Jones: ... og det vil inkludere russerne og de sorte [engelsk: Negro] – vi vil enten sige *vores* Fader, ellers er der ingen Fader! Han er ikke *min* Fader, men *vores* Fader.

Menigheden: Yeah!

Jones: Vores fader! Som er i himlen. Han er det lys, som oplyser alle mennesker, der kommer til verden! I skal vide, at jeg er [...] broder til enhver religion under solen, hvis de elsker Jesus!

Menigheden: Amen!

[...]

Jones: Vi burde have samme indstilling som gamle Martin Luther, som sagde, at han gik gennem verden, som var det et stort tempel. Vi burde have samme hellighed og hengivenhed. Vi burde have Kristus-bevidsthed på en måde, så vi, overalt hvor vi går, ærer mennesker, ærer naturen og ærer livet.

[...]

Jones [læser op fra Apostlenes Gerninger kapitel 2 vers 44 og 46]: ”Men alle de troende var sammen, og de var fælles om alt [...] De solgte deres ejendom og ejendele og delte det ud til alle efter enhvers behov.” [...]

Der er kun én ting, som kan hamle op med kommunisme. Det har en Messias. Det har en Bibel. Det har et Rige. Og den eneste ting, som kan stoppe kommunismen – og det må hellere komme snart – er, hvis vi sælger, hvad vi har, og deler ud til dem, som har et behov. Nogle bemærker, at jeg har syv børn og siger: ”Det er fint. Det er Broder Jones kaldet til.”

Medlem af menigheden: Griner.

Jones: Det er den største løgn, som Djævelen har plantet i deres hjerter.

Menigheden: Yeah.

Jones: Jeg er 28 år gammel. Det falder mig naturligt at ville gå i byen med min kone [Marceline Jones] og have det sjovt. Det *plejede* jeg, men ikke mere. Jeg elsker min familie. Du kan godt leve i overensstemmelse med Kristus’ budskab, hvis du ønsker det. Du *kan* adlyde. Han sagde, at den, som elsker mig, holder mine bud. Du kan lære at gøre det. Jeg er ikke perfekt. Gud, jeg ville ønske, at jeg var. Jeg ville ønske, at jeg havde ti gange mere Gud i mig. Men jeg forstår ikke, hvordan folk kan læse skriftsted efter skriftsted i Bibelen og ikke adlyde.

Gud har gennem et stykke tid talt til vores hjerter om at sælge det, vi har, for at give det til kirkens fællesskab. Vores Tempel har nu startet en restaurant, et sted som vil brødføde folk uden at det koster dem noget. Vi starter en grønhandel, hvor vi ikke vil tage penge for maden. Vi beder folk om at donere penge i det omfang, som Gud velsigner dem. Ikke som betaling for noget, for Gud koster ikke noget, og alt det, du har, er gratis. Det er blevet dig givet [af Gud]. Vores plejehjem – det bedste i staten Indiana –

er blevet etableret ud fra tanken om, at enhver yder efter evne og nyder efter behov. Djævelen vil forsøge at dræbe dig på alle mulige måder.

[...]

Jones: Og hvis du smider Guds penge væk ved at sætte dem i en kirke, som er en del af rotteræset, og som bliver brugt på at brødføde en præst og holde ham smart, så gør du noget, som er *forkert*. Du burde forlade det sted og blive en del af det aktive arbejde gennem Ånden. Hvis du ikke har nogen, som du kan tro på – hvor du kan sige: Jeg kan tro på denne mand, fordi han er en mand af Gud. Hvis du ikke kan finde nogen at tro på, så må *du* arbejde i overensstemmelse med evangeliet.

[...]

Jones: Og vi må indse det. Når Gud er til stede, så *vil* der være glæde. Hvis du ikke er lige så fuld, som de var på pinsedagen [Jesus' apostle var "fulde" af Helligånden] [...] Hvis du ikke sælger det, som du har, hvis du ikke forsøger at komme af med dine materielle ting og giver og deler og deltager i fællesskabet, så mangler dit hjerte noget [...]

Nogle af jer bryder jer ikke om en prædiken med et stærkt budskab. Men du må hellere forberede dig på at høre meget mere af det samme, hvis du ønsker at blive en del af Guds rige [...] I aften er jeg en budbringer sendt af Gud [...]

Jeg ville ønske, at alle hyklerne ville gå væk. Og jeg ville ønske, at alle dem, som virkelig er med Gud, ville gå sammen og ryste støvet fra en forurenede verden og korrupte kirker af sig og begynde at tjene Gud med hele deres hjerte og hele deres sind og styrke. [...]

Omvend jer, for himmeriget er nær. Omvend jer, for Guds vrede vil snart ramme os. Omvend jer, for han vil snart skille hveden fra avnerne. Omvend jer, for fårene vil snart blive skilt fra bukkene. [...]

Bror, spil noget, som du har på hjerte [klavermusik starter og spiller i baggrunden]

Jones: Halleluja. [Jones taler i tunger] [...]

Hvor mange har troen, bed, bed. Hvor mange af jer elsker virkelig Kristus, bed med hele jeres hjerte for, at folk vil lytte til evangeliet. At de vil gøre, hvad Herren sagde. Er der nogen her, som har brug for noget fra himlen. Løft jeres hænder. Tak, tre, fire, fem. Til jer, som virkelig har brug for noget fra Gud, vi vil virkelig gerne bede for jer. Kom op til dette alter, jeg vil personligt bede for jer. I har brug for at blive døbt med Helligånden. I har ikke kun brug for tungetale, men kraften. Tungetale *er* kraften. Kom op til dette alter, Gud vil fylde dig. I, som løfter hånden, vi har brug for konvertitter, vi har brug dem, som er villige til at gå hele vejen med Gud. Nyn med. Nyn den sang. [Jones nynner efter musikken]. Velsignet være Herren. Løft jeres hænder. Kan du løfte din hånd nu og stole på Herren? Velsignet være Herren. Tag det hele. Tag denne spasme, jeg beder i Jesu navn, løft jeres hænder. Løft jeres hænder i Jesu Kristi navn. Ved Helligåndens kraft bring helbredelse til dette liv. Fader, ser du, at her er plads til dig, vi beder for, at du vil fylde hende med dit nærvær og din kraft, i Guds søns navn. Halleluja. [Jones Taler i tunger]. Velsignet være Herren.

Uddrag fra prædiken af Jim Jones fra 1972

Du siger: ”Jeg tilbeder Gud, fordi han skabte mig”. Og alligevel er verden fyldt med møg. To ud af tre børn går sultne i seng ifølge præsident Nixon. Krige, rygter om krig, race mod race, irere mod irere, sorte mod sorte, verden er fyldt med lidelse. Alle, som er tæt på mig, får derimod liv, helbredelse og frihed [...]

Den ukendte Gud har aldrig hjulpet dig. Men *dette* hus har hjulpet dig. Du har aldrig fået et løfte fra Himmelguden [engelsk: Skygod] om, at du ikke ville være ensom, at du ikke ville være hjemløs [...] Du tilbeder en Gud, som ikke har givet dig andet end smerte, og alligevel siger du, at han er der, at han er almægtig. Men han har skabt nogle folk sorte, nogle mennesker fattige, nogle mennesker rige og nogle mennesker som krøblinger, og alligevel tilbeder du ham. Mit budskab er, at vi kun skal tilbede den Gud, som vi kan se, for det, vi ser, er det vi får [...]

Alle tilbeder Himmelguden i dag og alligevel går folk sultne i seng. Der er krige, hungersnød, et jordskælv i går opslugte flere fattige kinesere, og alligevel siger du, at han er almægtig. Du siger, at Djævelen gjorde det. Men hvem skabte Djævelen? [...]

Hvad siger jeg om Gud? Gud er et princip [...] Det er kærlighed. Og hvordan kan du få del i kærligheden? Kun gennem socialistisk økonomi, hvor alle deler tingene på samme måde som de første disciple på pinsedag [...]

Nogle mennesker kommer herind og siger: ”Hvis bare du kunne bukke dig for Himmelguden.” Men jeg ville være en løgner, hvis jeg bukkede mig for noget, der er mindre end mig [...]

Jeg kommer herved [til jorden] en gang imellem [...] og min opgave er at bringe dig op på et vibrerende [åndeligt] niveau. Jeg skal forøge dit [åndelige] elektroniske felt. Du kan ikke komme til det sted, hvor jeg kommer fra, medmindre jeg får dig derop. Åh, der er ikke meget sandhed i Bibelen. Du forlod en anden planet, en anden himmel, og jeg skal få dine [åndelige] vibrationer til at være lige så sensitive, kærlige, og selvopofrende som mine, lige så socialistiske, og når du øger dine [åndelige] vibrationer, så vil du forlade denne jordbundne tilstand. Hvis ikke det sker, vil du blive ved med at komme tilbage gennem materien [...] Det betyder, at du vil have krop efter krop [...]

Og du vil blive reinkarneret så længe du er jordbundet af kapitalisme og selviskhed. Det er derfor, at jeg forsøger så hårdt. Det er smertefuldt at blive sensitiv, men når du bliver sensitiv, så vil du blive frigjort fra din jordbundethed, og du vil avancere til lærere på et højere felt på en anden planet [...] Og du vil blive ved med at blive reinkarneret, indtil du bliver socialistisk. Der er ingen Gud, som har skabt os [...] Når du bliver i stand til at fornemme det næste niveau, så vil du blive løftet op fra dette plan, og du vil

komme til et sted, hvor der ikke er nogen sygdom, ikke nogen død, ikke nogen adskillelse og ingen fysiske begrænsninger [...] Nej, der er ingen Himmelgud, som har skabt os.

Deborah Laytons bog *Seductive Poison* (uddrag)

Følgende tekstuddrag beskriver Deborah Laytons første møde med Jim Jones i 1971. Det er til en gudstjeneste i Redwood Valley.

Jeg observerede smerten i Jims ansigt, mens han talte om uretfærdighederne i verden, hvorfor krigen i Vietnam var forkert, hvordan diskrimination gjorde ondt i hjertet på ham, hvordan han led, når hans sorte hjælpepræst blev dårligt behandlet, og hvordan også han følte smerten hos de små sorte børn, som blev sendt væk fra skoler kun for hvide. Hans velplejede hænder understregede med bevægelser hvert udsagn. Mens jeg lyttede til hans prædiken, gik det op for mig hvor forkælet, privilegeret og hvid, jeg var. Han talte om den smerte, som vi alle skulle møde for at udvikle os og skabe forandring, og jeg tænkte, at gennem hans vejledning ville jeg måske blive i stand til at forstå, hvor jeg farede vild, og hvordan jeg kunne rette op på de fejl, som jeg havde begået.

Efterhånden som han blev ved og ved med at tale om dem, som har, og dem, som ikke har, begyndte jeg rastløst at pille ved sømmen på min nederdel. Han taler godt nok meget, tænkte jeg. Jeg ville ønske, at han skyndte sig lidt ... Jeg er sulten. Pludselig var der stilhed. Han havde holdt en pause. Jeg var bange for, at han på en eller anden måde havde opdaget mig og vurderet mig til at være forkælet, rastløs og ufokuseret.

"Du skal ikke føle dig skyldig", fortsatte han. Hans øjne syntes at se direkte på mig. "Du kan forandre dig. Vi har alle evnen til at blive bedre mennesker."

Denne præst, manden som hans tilhængere kaldte for "Profeten", "vores elskede pastor", "min bedste ven" og "Fader", følte så dybt for ulighederne i verden, at jeg gjorde en indsats for at holde fokus på hans ord. Han syntes at henvende sig til hvert enkelt individ i menigheden.

"Ja, kom og slut dig til os. Hjælp mig med at udrydde uretfærdighed i vores liv. Arbejd sammen med mig om at hjælpe dem, som ikke er stærke nok til at hjælpe sig selv." Jeg funderede over, hvad han mente med "udrydde".

"Stå frem. Bliv en del af et fællesskab, som vil arbejde for at udrydde had, racisme og fattigdom i vores samfund. Jeg inviterer dig til at deltage i en ny begyndelse, et liv, som kan udfordre dig. Gennem mit arbejde kan du være med til at skabe historie. Som en gruppe kan vi udslette racisme og amoral i hele Amerika." Hans stemme var varm og medfølelse. "Ja, mange af jer er for egoistiske til at hjælpe dem, som ikke er lige så heldige som jer. Men de af jer, som kan og vil engagere jer vil nyde godt af det i dette liv og i mange efterfølgende."

Talte han om reinkarnation?

"Ja", syntes han at svare mig. "De mennesker, som ikke kan engagere sig i andet end deres personlige rejse, de som ikke giver af sig selv, de vil komme tilbage som lavere organismer. Ja, de vil vende tilbage igen og igen, indtil de gennem mange liv lærer, at det er større at give end at modtage."

Jeg var målløs. Det var som om, at han havde læst mine tanker.

"Der er kun nogle få, som er udviklede nok til at kommunikere med mig på denne måde. Jeg taler til dig. Du kan udvikle dig eksponentielt, hvis du er inden for min aura. Det er ikke tilfældigt, at du kom i

dag. Du er her, fordi der er noget større, som venter på dig i denne verden. Du er bestemt til at være en del af denne sag. Du kom her i dag, fordi der er en højere kraft, og han vil have din hjælp. Jeg vil have, at du hjælper mig med at skabe en bedre verden.”

Talte han til mig? Jeg var ikke noget særligt.

”Åh, jo, du er vigtig. Jeg har brug for dig. Bliv her sammen med mig, og du vil blive alt det, du kan blive. Jeg vil have sjæle med kampånd, folk der har været undervurderede, underprivilegerede, misforståede, og som ikke har haft muligheden for at vise deres potentiale. Du er den person.” jeg sænkede mit blik. Mit ansigt rødmede. Præsten så direkte på mig. ”Du er, hvad denne præstegerning virkelig handler om.”

Hvad ville han med mig? Han måtte ikke være klar over hvor slem, jeg havde været.

Ved slutningen af prædikenen rejste forsamlingen sig op og råbte rosende ord til denne flotte, venlige, faderlige pastor, præsten Jim Jones. Han virkede oprigtig forlegen og ydmyg over al hyldesten.

”Tak, Fader” råbte en ældre herre bag mig. ”Tak, Jim” vinkede en blond teenager fra den anden side af rummet.

”Du har frelst mit liv! Tak, tak, min frelser!” råbte en gammel kvinde med hvidt hår.

”Du er i sandhed den eneste, som forstår! Tak, velsignede pastor Jim” sagde en anden.

”Du gav mig en ny chance, du gav mig håb til at fortsætte på denne stenede vej” erklærede en ældre sort kvinde ved siden af mig.

Jeg blev helt forvirret af al den tumult rundt om mig. Folk hoppede op og ned og klappede i takt til musikken. Jeg ønskede, at Larry havde været der til at besvare alle de spørgsmål, som gik gennem mit hoved. Jeg var glad for at komme op og strække mine ben. Vi havde siddet ned i tre timer. Jeg lagde mærke til den sorte organist, som spillede og sang dramatisk. Hun lignede en på min alder, sytten. Jeg kiggede, mens de unge begyndte at danse rundt, glade, afslappede, ikke det mindste selvbevidste. Jeg tog det hele ind, fascineret af energien i rummet. Jeg så på med beundring, mens denne familie af alle racer, aldre, farver, størrelser og former slentrede rundt fra gruppe til gruppe og gav hinanden knus, mens de grinte og delte historier. Jeg følte mig betydningsløs og ønskede, at også jeg kunne blive en del af dette humanistiske tempel.

Mens kvinder stillede mad frem på buffetborde bag i kirken, løb små børn rundt i badetøj og håndklæder og råbte til deres forældre, at de skulle se dem hoppe i poolen. Folk stillede sig i kø med tallerkener og bestik ved bordene, der bugnede med mad. Jeg bemærkede nogle teenagere, som havde samlet sig rundt om pianisten, og som sang en sang af Marvin Gaye. Jeg indså, hvor tæt den unge sorte sanger var på præsten. Hun akkompagnerede ham gennem hele gudstjenesten. Nogle gange spillede hun højt og folk sang med; på andre tidspunkter spillede hun blidt i overensstemmelse med tonen i hans stemme.

Så blev min opmærksomhed draget mod prædikestolen, hvor en lang kø af mennesker ventede på at tale med præsten. I et pludseligt anfald af mod stillede jeg mig i kø bag den ældre sorte bedstemor, som havde siddet ved siden af mig under prædikenen. Hun vendte sig lidt mod mig, smilede, mens hun støttede sig til sin slidte stok.

”Skat? Er dette dit første møde? Jeg så, at du så urolig og bange ud.”

”Så jeg bange ud? Det vidste jeg ikke ... Øh, jeg er her bare for at besøge min bror et par dage.”

"Baby, der er ikke noget at være bange for, og du vil ikke blive skuffet. Jeg tænker, at du aldrig har været til et vækkelsesmøde som dette før?"

"Øh ... altså ... Jeg var til et Kvæker-møde ... "

"Hvad laver du i denne kø, baby" Har du brug for en helbredelse?"

"Nej, jeg tænkte, at jeg ville introducere mig selv ... "

"Herre Gud, barn, han har ikke brug for, at du fortæller ham, hvem du er. Åh, skat, det ved han allerede. Nej, barn, denne mand kender de smerter, som du har lidt, og den helbredelse, som du har brug for. Mm-hmm, mm-hmm. Ja, Herre, han ved alting om hver af os. Gud ved, at han har helbredt mig for kræft, og jeg håber på, at han, hvis ånden er indstillet på det, kan hjælpe mig af med denne stok."

Hun løftede sin gamle ramponerede stok i vejret, og jeg så mig omkring for at se, om der var nogle, der bemærkede det. "Du sagde noget om en bror?", fortsatte hun.

"Åh, min ældste bror? Larry Layton? Kender du ham?"

"Er han i familie med Carolyn Layton?"

"De var gift..."

"Åh, barn, hun arbejder så hårdt for Fader. Hun sørger for vand til Fader under gudstjenesten ... jeg har aldrig set ham bruge tid på sig selv. Han giver altid til andre. Åh, barn, Jim Jones hjalp mit barnebarn ud af heroin. Jeg fortalte ham om min store sorg, og han sendte Carolyn ned til Frisco for at hente ham. Ja, de fik ham til Ukiah og gjorde ham rask. Ja, skat, du finder aldrig en så kærlig mand som ham. Hun pegede mod det podium, hvor præsten talte med en mor og et lille barn. "Hvis det ikke havde været for frøken Carolyn, så ville pastor Jones ikke have mad og drikke. Nemlig, skat, den mand, han giver kun. Hm-hmm, hun er en engel, som hjælper ham med at gøre noget for os fattige. Hun har et hjerte af guld."

Som køen blev kortere, og jeg kom tættere på præsten, så jeg på hans store talerstol i mahogni. Den stod på et podie, hvor der var to trin op. Jones talte med en ung dreng. Barnet så oprørt ud. Jeg kunne ikke se, om han havde tårer i ansigtet, men det så ud til, at præsten beroligede ham, mens han lænede sig frem og hviskede til barnet.

Jeg ventede, mens han talte lang tid med andre. Ingen syntes at bekymre sig om tiden. En mand talte med ham, i hvad der føltes som en time, om at han ikke kunne give flere penge, for han levede for en beskeden pension og havde dårligt nok til at brødføde sig selv. Præsten svarede medfølelse.

"Jeg ønsker ikke, at du skal give penge. Din villighed til at donere dit hjem og din tid, når vi har gæster i byen, er mere end nok. Nej, Hr. Brown, det er ikke dig, som jeg forsøger at få til at donere", sukkede han. "Det er dem, som har muligheden og pengene til at betale. Det er dem, jeg taler til. Min kære Hr. Brown, det er på grund af dit gode hjerte, at jeg fortsætter med at udføre mit arbejde. Det er for dig, at jeg beder om penge. Gud ved, hvis kun flere medlemmer havde det som dig, så ville mit job være meget lettere. Det er på grund af dig, at jeg føler styrken til at fortsætte gennem mørket. Jeg håber, du har mulighed for at komme til vores møde onsdag aften."

Da den ældre mand forlod podiet, bemærkede jeg en lethed i hans gang, som om der var blevet løftet en byrde fra hans skuldre. Så kom en endnu ældre og endnu mere krumrygget kvinde hen til pastoren. Selvom hun talte lavt, kunne jeg høre enkelte dele af deres samtale. Hun talte om en ekstrem smerte i

lænden, og mens hun talte, rakte Jim hans venstre hånd frem og rørte hende blidt i nakken og på panden. Hans hænder var olivenbrune og så robuste, men ikke hårde ud, hans negle var smukt rundede og rene. Han bar ikke smykker, ikke noget ur. Han havde taget slipset af og åbnet den første knap i hans skjorte under den sorte kappe. Hans ansigt var rent, strålende og flot. Det var nemt at stole på et sådant ansigt.

Jeg så på med ærefrygt, mens han placerede begge hænder solidt på den gamle kvindes lænd. I næste øjeblik rettede den krumryggede bedstemor sig op og begyndte at råbe.

Andre medlemmer, som havde samlet sig rundt om buffetbordene, så op på den mirakuløse helbredelse og begyndte at klappe og råbe. Pianisten startede med at spille en melodisk sang, og jeg kunne høre præsten nynne med. Min nyfundne ven og rådgiver, som stadig stod foran mig i køen, begyndte at hive efter vejret.

”Ja, Gud. Ja, Jim. Tak, Jim. Ja, Gud.”

Hendes øjne var lukkede, mens hun dansede som i en let trance. Hendes ryg og skuldre syntes at slappe af, og pludselig så hun meget yngre ud. Pianisten begyndte at spille en hymne, og præsten istemte ordene ”han bekymrer sig, han bekymrer sig, Fader bekymrer sig om dig. Han bekymrer sig. Han bekymrer sig, b e k y m r e r ... s i g ... o m ... d i g ... ” Melodien var behagelig, og det virkede som om, at alle i auditoriet nynnede med, mens de ordnede, hvad de var i gang med.

Jeg følte mig selvbevidst og stiv. Jeg havde aldrig været til en helbredelse før. Jeg så på, mens min venlige ven med stokken langsomt holdt op med at danse. Jeg var nu tæt nok på prædikestolen til, at jeg kunne se ind bag den. Der var en højstol, hvor jeg antog, at præsten sad, og en tom hylde, hvor han kunne hvile fødderne. Der var plastikbeholdere i forskellige størrelser på den laveste hylde og papirstykker, som han havde glemt at kaste i skraldespanden ved siden af hans stol. Jeg tænkte på, om han mon fjernede skoene, når han stod her og prædikede. Gulvtæppet så blødt ud.

Endelig stod jeg foran Jim Jones. Han var ikke så høj, som han så ud fra afstand. Måske lidt mere end et hoved højere end mig. Mine hænder var våde, og jeg havde svedt gennem min bluse. Flov, sænkede jeg mit blik og sagde hej.

”Jeg håber, at du lyttede i dag.” Tæt på var præstens stemme en charmerende lav raspen. Jeg forventede, at han ville være mere streng, men hans ansigt var venligt, hans hud glat og stram. Hans mørkebrune øjne var fokuserede, forstående og varme.

”Åh, ja, hvert et ord”, svarede jeg. Han duftede godt af cologne.

”Det var dig, som jeg talte til i dag,” sagde han.

”Jeg har følt din forlegenhed gennem hele gudstjenesten. Hvem har gjort det mod dig?”

Jeg forstod ikke, hvad han talte om.

”Dine forældre har aldrig sat pris på din intense varme og følsomhed. De har aldrig set og omfavnet din vidunderlige og kærlige ånd. Jeg vil, at du bliver her. Slut dig til mig og min familie af alle racer.”

”Altså, jeg ... ”

"Vent, jeg fornemmer noget..." Han lukkede sine øjne, som om han hentede information fra et andet sted uden for ham selv. "Du må være Larrys søster. Jeg har været opmærksom på, at du skulle komme snart."

Mig komme? Snart? "Ah, min forældre sagde, at jeg kunne besøge Larry i et par dage, før jeg skal tilbage i skole." Havde Larry ikke fortalt ham det?

"Jeg ved ting, som ingen anden mand kan vide, Debbie. Tag ikke tilbage. Du er meget stærkere, end du har fået at vide. Bliv hos os. Der er måske et holocaust på vej, og det er kun her i UKiah, at vi kan være sikre."

"Øh, mine forældre vil ikke ... "

"Brug ikke dem som en undskyldning. Hvis du var oplyst nok, dedikeret nok, så ville du blive hos os. Din sikkerhed er det, som bekymrer mig," sagde præsten.

"Men jeg er ikke færdig med skolen, og jeg har lovet min mor og far ... "

"Debbie, du må være bestemt. Du må kræve, at de giver dig lov til at blive her. Vi har brug for dig her i lyset ... min aura ... min kraft er hvad folk ønsker og har brug for. Jeg er kommet fra det højeste plan for at samle de ånder, som er klar til at fortsætte til det næste niveau."

Jeg håbede på, at han ikke ville opdage, at jeg ikke havde nogen som helst anelse om, hvad han talte om.

"En dag, snart, så vil du forstå. Du vil indse den højeste sandhed. Du er en evig ånd, som altid udvikler sig og lærer. Ja, hver af os er på forskellige niveauer af udvikling og oplysning, men gennem fortsatte reinkarnationer bliver vi mere forædlede. Hvis man er dedikeret til sandheden, den højeste form af at give, da, og kun da, vil man rykke videre til det næste niveau. Det næste plan, det sted, hvor jeg er kommet fra, for at hjælpe folk som dig, der har brug for vejledning." Han løftede armene for at inkludere alle i kirken. "Jeg har hørt din sorg. Jeg har set dig i mine tanker, alene, ensom og langt væk. Jeg kan hjælpe dig med at finde din rette plads her i verden. Være elsket, opfylde din drøm om lykke. Du er så tæt på at kunne træde op på det næste plan af oplysning. Er du klar til at forpligte dig på det?"

Jeg tøvede, mens jeg bed i mine negle.

"Jeg vil vente på dig. Du er en vigtig del af denne organisation. Dette er blot begyndelsen, og med dig kan vi vokse og blive mere magtfulde. Skat, du har ingen ide om, hvor meget mod og indre styrke, du har," fortsatte han. "Jeg er den, som tillod dig at komme her på besøg. Det er mine bønner, som har mindsket dine forældres greb om dig. De ønskede ikke, at du kom, og det er min kraft, som fik dem til at give samtykke. Mine tanker og min beslutsomhed fik dem til at rette sig efter mine ønsker."

Hans bestemte stemme var trøstende. Den bad mig om at stole på ham. Hans øjne fortalte mig, at han havde ventet næsten hele sit liv på at møde mig. Han lænede sig over og kyssede mig på panden. Jeg følte mig svag under hans intense og fokuserede opmærksomhed.

"Jeg er ikke en gennemsnitlig fyr. Jeg er her for at gøre store ting for de nødlidende på denne jord. Jeg er her for at udføre guddommelige opgaver, og jeg ønsker, at du skal hjælpe mig,"

Jeg stod som stivnet.

”Kom og bliv her sammen med os. Jeg vil have dig og vil vente på dig. Vi vil alle vente på, at du kommer, på at du bliver en del af os. Du er en uudnyttet kilde af kraft, et reservoir af liv. Uden din ånd imellem os, vil vi ikke være lige så effektive.”

Mens han tog mig i hænderne, kiggede han mig i øjnene. Jeg kunne føle varmen fra hans blik, som brændte som glødende kul. ”Debbie, du har vandret på denne jord i søgen efter svar. Jeg kan give dig dem. Alt, du undrer dig over, kan jeg oplyse dig om. Mod din frygt kan jeg give dig styrke. Mod din sorg kan jeg give dig håb og en drøm, som vi vil opnå sammen.”

Pludselig stode jeg fuldstændig på ham. Jeg ønskede at skribe: ”Ja, jeg gør, jeg elsker dig.”

”Jeg er ... ”

”Du behøver ikke sige mere. Jeg kender dine tanker, og jeg vil sige til dig nu, Debbie, du har kræfterne til at sige nej til dine forældre. I min nærhed vil du komme til at indse, hvad dine evner er, og så skal verden være klar.”

Ved han, at jeg kun er sytten år gammel? Er jeg så vigtig?

”Du betyder meget for mig, Debbie. Jeg vil gerne takke dig for, at du kom herop for at snakke med mig. Din nærhed har givet mig stamina. Jeg kan føle din styrke resonere inden i mig. Jeg var træt, da jeg var færdig med prædikenen, men nu føler jeg, at jeg kunne løbe rundt om hele Redwood Valley. Du er en utrolig kilde til energi for mig. Ingen har nogen sinde fortalt dig hvor fantastisk, du er. Dine forældre har altid sammenlignet dig med dine ældre søskende, og alligevel har de overset, hvor dyb din forståelse er. De har ikke tagets sig tid til at se det lys, som skinner dybt inden i dig.”

Jeg stod meget stille, bange for at blot en enkelt bevægelse ville afsløre det virkelige, beskidte, dårlige og uværdige mig.

”Debbie, jeg ved alt om dig, jeg føler din smerte. Jeg bliver trist over din store ensomhed. Du har oplevet dyb sorg. Du er blevet misforstået og glemt. Dine forældre har begået en stor fejl ved ikke at tage sig tiden til at lære dig at kende. I stedet for at forbinde sig med dig, sendte de dig langt væk. Hvordan kunne de være så blinde.”

”Det er faktisk ikke rigtig deres skyld ... ”

”Debbie, det er tid til at glemme alle undskyldningerne. Det er tid til, at du står op for dig selv og siger, også jeg betyder noget. Lad dig ikke blive efterladt bag i bussen. Kom og bliv en af os.” Han lænede sig frem og så dybt ind i mit ansigt. ”Farvel for nu, og husk, jeg er altid med dig.” Med de ord kyssede han min pande igen og gik ned fra podiet.

Som han bevægede sig væk fra mig, føltes det som om, at min krop var vokset en størrelse. Stedet, hvor han havde kysset min pande, var ekstraordinært varmt. Jeg var overbevist om, at denne mand elskede mig betingelsesløst. Jeg savnede ham allerede. Jeg elskede at være fokus for hans opmærksomhed. Jeg kunne ikke huske, hvorfor jeg var bekendt med denne vidunderlige følelse. Den var en, jeg længtes efter, en jeg savnede, og alligevel kunne jeg ikke komme i tanker om med hvem, jeg havde oplevet den før for lang lang tid siden. (Layton 1999: 36-42)

Religionsfaglige begreber og teorier

Sekt

Religionsfagligt set kalder man Peoples Temple for en sekt. Det er et ord, der i hverdags sproget har en negativ klang, men i religionsfaget er det et objektive fagbegreb, som defineres på følgende måde:

- En mindre gruppe, som hævder at sidde inde med den religiøse sandhed
- Gruppens medlemmer ser kritisk på omverdenen, og omverdenen ser kritisk på gruppen
- Der stilles store krav til, hvordan gruppens medlemmer skal leve deres liv

Deprivationsteori

Begrebet 'deprivation' udtrykker at 'mangle noget', og deprivationsteoriens udgangspunkt er, at man søger religion, hvis man mangler noget i livet. Der er forskellige former for deprivation:

Etisk deprivation	Der er konflikt mellem personens egne værdier og de fremherskende værdier i samfundet. Man søger et religiøst fællesskab med de samme værdier, hvor man i fællesskab samtidig kan arbejde på at forandre samfundet.
Økonomisk deprivation	Hvis man er fattig og lever under dårlige kår, kan man søge ind i et religiøst fællesskab i håb om at tingene bliver bedre – enten i dette liv eller det næste.
Social deprivation	Man mangler de goder og egenskaber, som har høj status i et bestemt samfund (fx at være hvid, se godt ud, være sund og rask, have et godt job, bo et godt sted, være god til sport, være klog osv.) Det kan også være, at man lever i ensomhed eller er socialt isoleret uden særlig mange venner. Man søger derfor fællesskab og anerkendelse i en religiøs gruppe
Psykologisk deprivation	Man mangler en mening med sit liv. Religionen tilbyder, at man kan arbejde i en højere sags tjeneste.

Karismatisk ledelse

En sekt er en mindre religiøs gruppe, som ofte starter rundt om en karismatisk leder. Karisma defineres på følgende måde på sproget.dk: ”evne til at tiltrække sig omgivelsernes opmærksomhed og få magt over dem udelukkende ved sin personlighed”.

Karisma er ikke noget, man kan uddanne sig til at have. En person har karisma i det omfang *andre mennesker* synes, at vedkommende er noget særligt.

Sociologen Max Weber (1864-1920) siger, at den religiøse leder med karisma ofte er revolutionær. Han vil forandre samfundet. Derudover kan den religiøse leder vise sin karisma på følgende måde:

Magisk karisma	Lederen viser særlige overnaturlige evner
Profetisk karisma	Lederen kommer med et nyt religiøst budskab fra Gud eller nytolker et allerede eksisterende budskab
Heroisk karisma	Lederen viser heltemod, fx i krig, eller ved at fortsætte sit arbejde, selvom det er til fare for hans liv

Durkheims sociologiske ritualteori

Ritualer handler om religiøs *praksis*. Det er noget, man *gør* – ofte i fællesskab med andre. Emile Durkheim (1858-1917) var sociolog, og han var interesseret i, hvad ritualet betyder for det religiøse fællesskab. Hvilken rolle spiller ritualet for en gruppe? Hvad er ritualets funktion?

Durkheim siger, at der er forskel på de ting, som vi *gør* i hverdagen, og så ritualer. I hverdagen befinder vi os i en profan (verdslig) sfære, men når vi udfører ritualer, går vi ind i en særlig hellig sfære, som er noget helt særligt sammenlignet med dagligdagens handlinger.

Durkheim mener, at ritualets funktion er at skabe sammenhold og fælles identitet i gruppen. Når vi udfører ritualet sammen i den hellige sfære, bekræfter vi kollektive repræsentationer (fælles forestillinger).

Følelsen af sammenhold og fælles identitet bliver i særlig grad underbygget af det, som Durkheim kalder for effervescence, en ruslignede tilstand, som kan opstå, når man udfører ritualer sammen. En høj grad af effervescence er i særlig grad med til at styrke fællesskabet i gruppen.

Luhmanns systemteori

Niklas Luhmann (1927-1998) har fremsat en teori om, hvordan grupper fungerer. Udgangspunktet er, at verden er et komplekst sted for det enkelte menneske at forholde sig til. Luhmanns første pointe er, at der sker en reduktion af kompleksitet ved at gå ind i en gruppe (som Luhmann kalder for et system), hvor der gælder fælles værdier og forestillinger.

Det moderne menneske er ofte del af mange grupper samtidig, fx familien, vennegruppen, kollegerne, sportsklubben, det religiøse fællesskab osv.

Når man bliver medlem af en sekt, så sker der en ekstrem grad af reduktion af kompleksitet, fordi man lader sektens værdier og forestillinger være det system, som man forstår alting ud fra.

Den anden vigtige pointe hos Luhmann er, at identitet i en gruppe ofte udtrykker sig i os-dem-mekanismer. Vi (Os) har de rigtige forestillinger / værdier i modsætning til Dem. Det skaber sammenhold i en gruppe at sætte sig i modsætning til andre.

Det sker i ekstrem grad i en sekt, for her der Os, som har sandheden, og Dem, som ikke er medlem af sekten, som tager fejl.

Den sidste vigtige pointe hos Luhmann er, at når gruppen/systemet bliver kritiseret eller truet udefra, så skaber det endnu mere sammenhold i gruppen. Grænsen mellem Os og Dem bliver stærkere.

Socialisationsteori

Luhmanns systemteori passer godt sammen med socialisationsteori. Socialisation handler om, hvordan mennesket indgår i grupper og overtager gruppens normer og værdier.

Normer handler om, at der i en gruppe er særlige adfærdsregler eller forventninger til adfærd. Når man er en del af en gruppe, vil man gradvist lære at handle i overensstemmelse med gruppens normer.

Gruppen opretholder dens normer og værdier gennem sanktioner, det kan være belønning, hvis man handler rigtigt, og straf, hvis man handler forkert.

I en sekt er der i særlig grad negative sanktioner (straf), hvis man gør noget forkert, og sekten vil ofte indføre social kontrol, det vil sige, at de andre medlemmer holder øje med, om man gør noget forkert. Den sociale kontrol i sekten viser sig også ofte ved, at hvis man går ud af sekten, så stopper al kontakt med det tidligere medlem

For at opretholde normer og værdier i gruppen benytter sektlederen også kontrol af information. Det kan fx være forbudt at tale med kritikere af sekten, og sektlederen styrer hvilken information, som medlemmet har adgang til. Det kan skabe grobund for indoktrinering og manipulation, hvis sektlederen misbruger medlemmets tiltro til, at lederen vil det bedste for en.

Hjernevask?

I religionsfaget bruger vi ikke begrebet hjernevask. Begrebet giver indtryk af, at en person, som bliver medlem af en sekt, passivt er underlagt en proces, som "vasker" hjernen for gamle forestillinger, som så udskiftes med nye. Men det er ikke tilfældet. Det er langt fra en passiv proces. Ofte bliver en person medlem af sekten, fordi personen deler værdier med fællesskabet og ønsker at forandre verden. Det er ofte et aktivt tilvalg.

Man får en bedre forståelse for mekanismerne omkring en sekt, hvis man bruger de begreber og teorier, som er gennemgået ovenfor.

Folk, der er gået ud af en sekt (kaldet afhoppere), bruger nogle gange selv begrebet hjernevask. Det giver god mening. For hvis de har været passive ofre for "hjernevask", så fritager det dem i højere grad for ansvar.